

1877. évi XX. törvénycikk
a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről¹

I. RÉSZ

A gyámság és gondnokságról

I. FEJEZET

Általános határozatok

1. § Teljeskorúság a személy életkora 24. évének elteltével éretik el.

A nőkre nézve az 1874. évi XXIII. törvénycikk intézkedései érintetlenül maradnak.

2. § A kiskorúak atyai hatalom, vagy gyámság alatt állanak.

3. § Kiskorúak, kik éltök 14. évét betöltötték, arról, a mit szolgálatuk és munkájuk által szereznek, szabadon rendelkezhetnek, ha fentartásukról maguk gondoskodnak.

4. § Életök 18-ik évét betöltött kiskorúak teljeskorúakká válnak, ha a gyámhatóság által nagykorusítottatnak.

A nagykorusítás elhatározása előtt a szülők, nagyszülők s ezek nem létében a legközelebbi oldalrokonok s a gyám meghallgatandó.

Nagykorusításnak akkor van helye, ha a kiskorú saját ügyeinek vitelére elegendő képességgel és érettséggel bír.

Ha a nagykorusítás az ezen § értelmében meghallgatottak egybehangzó véleménye alapján adatik meg, ahhoz további jóváhagyás nem szükséges, ellenkező esetben a határozat jóváhagyás végett a felsőbb gyámhatósághoz hivatalból felterjesztendő.

5. § Kiskorúak életkoruk 18. évének betöltése után az atyának, illetőleg a gyámnak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével önálló ipart üzhetnek s ez által teljeskorúakká válnak.

6. § Kiskorúak, kik életkoruk 20. évét betöltötték, teljeskorúakká válnak, ha az atyai hatalmat gyakorló atya

1. a kiskorúnak vagyonát ennek szabad rendelkezésre átadja, vagy

2. beleegyezik abba, hogy ez önálló háztartást alapítson.

Mindkét esetben a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

7. § A kiskorúnak cselekvési képességére nézve fennálló jogszabályok, a mennyiben a jelen törvény változást nem állapít meg, érvényben hagyatnak.

A szenvedő váltóképességre nézve az 1876. évi XXVII. törvénycikk 1. §-a érintetlenül hagyatván, azok, a kik a jelen törvény 4., 5. és 6. §-ai szerint válnak teljeskorúakká, éltök 24. évének betöltése előtt is szenvedő váltóképességgel bírnak.

8. § A kiskorúság meghosszabbítandó, ha az atyai hatalom vagy gyámság alatt álló személy, testi vagy lelki fogyatkozásai miatt életkora 24. évének betöltése után sem képes önmagát fentartani vagy ügyeiről kellőleg gondoskodni, vagy ha kiskorúságában magát tetemes adósságokba bonyolította, vagy oly kicsapongó életet folytat, mely miatt őt továbbra is atyai hatalom vagy gyámság alatt kell tartani.

9. § A kiskorúság meghosszabbítását a bíróság rendeli el.

1 Szenteseítve: 1877. VII. 4. Kihirdetve: az országgyűlés mindkét házában 1877. VII. 7.

Az ez iránti kérelem a 4-ik § 1-2-ik bekezdésében említettek által a bíróságnál, s rendszerint a kiskoru életkora 23. évének betöltése előtt adandó be. - Ezen életkor betöltése után, mindazonáltal a teljeskorúság bekövetkezése előtt, csak az esetben kérelmezhető a kiskorúság meghosszabbítása: ha azon ok, mely a meghosszabbítást szükségessé teszi, a kiskoru életkora 23. évének betöltése után következett be.

Ha a gyámhatóság a kiskorúság meghosszabbítása iránt a jelen törvény értelmében beadott kérvényt a 8. § alapján maga részéről indokoltnak találja, a kiskorúnak teljes koruvá váltát ideiglenesen a bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig felfüggeszti.

Ha megszűnt az ok, mely miatt a kiskorúság meghosszabbított; a teljeskorúság szintén a bíróság határozatával mondandó ki s e határozatnak jogerőre emelkedésével lép hatályba.

10. § A kiskorúnak személye fölötti felügyeletet a szülők, ezek nem létében a gyám gyakorolja.

A kiskorúak a szülők és a gyám iránt tartozó engedelmességre mindaddig, míg eltartásukról önmaguk nem gondoskodnak, vagy atyjokkal, illetőleg gyámukkal házi közösségben élnek, házi fegyelem által szoríthatók.

A házi fegyelem csak a kiskoru egészségre ártalmatlan módon gyakorolható.

11. § A vagyontalan kiskorúakat első sorban az atya, ha ez erre magában nem képes, vele együtt az anya, ha atya nincs vagy arra teljesen képtelen, az anya, végre a nagyszülők tartoznak eltartani és neveltetni.

A törvénytelen gyermekek tartását és nevelését tárgyazó kötelezettségre nézve a fennálló jogszabályok érintetlenül hagyatnak s e kötelezettség iránt, ha az vitássá válik, a bíróságok határoznak.

Az anya azonban addig is, míg a tartási és nevelési kötelezettségre nézve a bíróságok határoznak, a törvénytelen gyermeket tartani és neveltetni köteles.

A szülők és nagyszülőknek azon jogára nézve, hogy gyermekeiktől vagy unokáiktól tartást követelhessenek, a fennálló jogszabályok érintetlenül hagyatnak.

A kiskoru gyermek vagy unoka részéről, a szülő vagy a mennyiben ennek a fennálló jogszabályok szerint helye van, nagyszülő részére és viszont fizetendő tartási összeget a gyámhatóság állapítja meg.

Az ez iránti határozat a felsőbb gyámhatósághoz hivatalból felterjesztendő.

12. § Ha az örökhagyó az örökség vagy hagyomány haszonélvezetét a szülőknek vagy nagyszülőknek vagy ezek egyikének, a tulajdont pedig a kiskoru gyermekeknek vagy unokáknak hagyja: a mennyiben a rendelkezésben az ellenkező világosan kimondva nincsen, az örökség vagy hagyomány haszonélvezete a jövedelem egy harmadát meg nem haladó összeg erejéig, a kiskoru gyermekek vagy unokák tartási és neveltetési költségeinek fedezetéül is szolgál, miáltal azonban a szülők, illetőleg nagyszülők ez irányban megállapított kötelezettsége (11. §) változást nem szenved.

Ezen esetben a gyámhatóság állapítja meg, hogy a gyermekek vagy unokák tartása és nevelésére a haszonélvezetnek ezen §-ban meghatározott részéből mennyi fordítandó és a mennyiben a haszonélvezet tárgyát ingatlan vagy telekkönyvi jog képezi, a haszonélvezet ezen korlátozása telekkönyvileg kitüntetendő.

Ha a szülő vagy nagyszülő a gyámhatóság megállapításával magát sértve találná, a gyámhatóság határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 hó alatt jogait a törvény rendes útján érvényesítheti.

13. § Törvényes elválás esetében az iránt, hogy a gyermeket melyik szülő tartsa magánál, s a tartás és nevelés költségeit melyik legyen köteles viselni, a fennálló jogszabályok értelmében a bíróság határoz.

E határozat a gyámhatósággal hivatalból közlendő.

Addig, míg a bíróságok ez iránti határozata jogerőre emelkedik, a mennyiben a szülő erre nézve meg nem egyeztek, a tényállás kiderítése és a legközelebbi rokonok meghallgatása után ideiglenesen a gyámhatóság határoz.

A jelen szakasz intézkedései alkalmazandók az esetben is, ha a szülők törvényesen nem váltak ugyan el, azonban tartásán különválva élnek s gyermekeik tartása és ellátásáról kellőleg nem gondoskodtak.

A kiskoru gyermekek életök 7-ik évének betöltéséig, a kiskoru leányok pedig 7-ik életévök betöltése után is rendszerint az anyánál hagyandók, ha csak a gyámhatóság fontos okok miatt eltérő intézkedést nem lát szükségesnek.

14. § Ha a kiskoru nem adatik át annak, a ki őt a törvény, a bírósági határozat, vagy gyámhatósági intézkedés szerint magánál tartani jogositva van, vagy ha azt a kiskoru jogtalan oda hagyja, ugyszintén, ha attól jogtalanul elvitetik, az átadás vagy visszajuttatás iránt a gyámhatóság intézkedik.

II. FEJEZET

Az atyai hatalomról

15. § Az atyai hatalmat törvényes és törvényesített gyermeke felett az atya gyakorolja.

Örökbe fogadó atyára csak az esetben száll át az atyai hatalom, ha ez iránt az örökbe fogadás alkalmával ellenkező megállapodás nem jött létre (36. §).

E hatalomnál fogva az atya kiskoru gyermekeinek törvényes képviselője, azok vagyonát rendszerint (16., 24., 25. §) számadás terhe nélkül kezelni s részökre gyámot nevezni és valakit a gyámságból kizárni van jogositva.

16. § Az atyai hatalom alatt álló kiskoru vagyonának jövedelme mindenekelőtt a folyó terhek fizetésére s a kiskoru tartási és nevelési költségeire fordítandó.

A jövedelem-felesleg az atyát illeti.

Ha azonban a kiskoru vagyonát adósság terheli, a gyámhatóság megrendelheti, hogy a jövedelem-felesleg az adósság törlesztésére fordítottassék, ugy azonban, hogy az atya évenként a jövedelem-felesleg 2/3 részénél többet törlesztésre fordítani nem köteles.

Ha az évenként törlesztendő összeg iránt az atya és a gyámhatóság közt egyetértés nem jó létre: az atya a vagyonkezelésről évenként számot adni s a jövedelem-felesleg 2/3 részét az adósság törlesztésére fordítani köteles.

17. § Köteles az atya kiskoru gyermekének készpénzét, a mennyiben az általa kezeltetik, biztosítani; kötvényeit és értékpapirjait pedig saját választása szerint biztosítani vagy a gyámhatóságnak átadni.

A gazdaság, háztartás vagy üzlet folytatásához szükséges ingóságok és készpénz biztosítását, továbbá drágaságok és ékszereknek biztosítását vagy átadását a gyámhatóság csak azon esetben követelheti, ha ezt a kiskoru érdekei veszélyeztetése miatt szükségesnek tartja. Mindkét esetben köteles azonban az atya az ingóságok kimutatását a gyámhatóságnak évenként előterjeszteni.

Az atya haszonvételi joga a biztosítási vagy átadási kötelezettség által nem szenved változást.

18. § Biztosításul házak becsértékök feléig, egyéb ingatlanok becsértékök 2/3 részéig az előző terhek beszámítása mellett fogadandók el; s házaknál ezenkívül a tűzkár elleni biztosítás igazolása szükséges.

Bekebelezett követelések biztosítékul teljes értékökben elfogadhatnak, ha a jelzálog becsértéke a biztosítandó összeget a netalán elsőbbséggel bíró terheket együttvéve, kétszeresen fedezi.

Az állam által óvadékul elfogadhatónak kijelelt értékpapírok névszerinti értékök feléig, - de sohasem a letétel napján fennálló tőzsdei árfolyam 2/3 részét meghaladó értéken felül, - ékszerek és drágaságok pedig becsértékök feléig biztosításul szinte elfogadandók.

A biztosítás - ha a biztosítékot ingatlan képezi: bekebelezés, - ha bekebelezett követelés képezi: felülkebelezés által eszközöltetik, biztosításul adott értékpapírok, ékszerek és drágaságok a gyámpénztárba teendők le.

19. § Az atya, ha kiskoru gyermeke készpénzét biztosítani nem képes s ennél fogva magánál meg nem tarthatja, jogositva van a kikölcsönzésre nézve javaslatot tenni, mely javaslat a gyámhatóság által, ha az ajánlott kölcsönvevő a jelen törvény 295. § 3. pontjában körülírt biztosítékot nyújt, nem mellőzhető.

Ezen esetben az adóslevél a kiskoru nevére állittatik ki s a gyámpénztárban őriztetik, a kamatokat azonban az adóstól az atya veszi fel és hajtja be.

20. § Az atyai hatalmat gyakorló atya köteles a gyámhatóság jóváhagyását következő esetekben kikérni:

a) ha saját kiskoru gyermeke más által örökbe fogadtatik;

b) ha a kiskoru részére ipar, gyári vagy kereskedői üzletet nyitni, valamely átháramlott ily üzletet átvenni vagy megszüntetni, közkereseti vagy betéti társasági szerződést kötni vagy megszüntetni kíván;

c) ha a kiskoru részére ingatlant vagy tőke befektetésül ingó vagyont venni vagy egyébként szerezni, tőkepenzét felvenni, engedményezni vagy zálogjog-törlést megengedni kíván;

d) ha a kiskorunak ingatlan vagyonát adásvevés, csere útján, vagy másként elidegeníteni avagy megterhelni, ugyszinte ha tőke befektetésül szolgáló ingóságokat elidegeníteni vagy egyébként a kiskoru törzsvagyonának állagát megváltoztatni szándékozik;

e) czégvezetői meghatalmazás esetében.

Ezenfelül arra, hogy mint atya kiskoru gyermeke helyett váltói kötelezettséget vállalhasson, a gyámhatóság általános felhatalmazása szükséges.

A szokásos alkalmi-ajándékozások kivételével azon jogügyletek, melyek által a kiskoru viszteher nélkül köteleztetnék, vagy jogokról viszteher nélkül lemondana, továbbá a kezesség-vállalás, valamint általában azon jogügyletek, melyek által a kiskoru idegen kötelezettségeket vállalna el, az atyai hatalom alatt álló kiskorura nézve gyámhatósági jóváhagyás esetében sem kötelezők.

21. § Az atyai hatalom megszűnik:

a) ha az atya vagy a gyermek meghal;

b) ha a gyermek teljeskoruvá válik.

22. § Megszüntethető továbbá az atyai hatalom, ha az atya gyermeke tartását és nevelését teljesen elhanyagolja vagy erkölcsiségét, vagy testi jólétét, vagy ha gyermeke vagyonának állagát rossz kezelés által veszélyezteti.

Az atyai hatalom megszüntetésének a jelen szakaszban meghatározott ez eseteiben a gyámhatóság a tényállás kiderítése és a legközelebbi rokonok meghallgatása után határoz. Ha azonban az atya a gyámhatóság ezen határozatában meg nem nyugszik, az atyai hatalom megszüntetésének kérdésében a bíróság dönt; az atya ez iránti kérelmét a gyámhatósági határozat jogerőre emelkedésétől számított három hó alatt terjesztheti elő; ennek azonban a gyámhatósági intézkedés foganatbavételére nézve halasztó hatálya nincsen.

23. § Az atyai hatalom gyakorlata felfüggesztetik:

a) ha az atya gondnokság alá kerül;

b) ha büntettért vagy vétségért 1 évnél hosszabb ideig tartó szabadságbüntetésre ítéltetett, a mennyiben a törvény ellenkezőt nem rendel.

Az atya az a) pont esetében a gondnokság alól való felmentés, a b) pont esetében, a mennyiben a törvény mást nem rendel, a szabadság-büntetés kiállása után az atyai hatalom gyakorlatát visszanyeri.

Ha az atya csőd alá kerül: a gyámhatóság az atyát a csőd tartama alatt a kiskoru vagyonára nézve számadástételre kötelezheti, vagy ha a csődbejutás körülményei indokolnák, a vagyonkezelést a csőd tartamára tőle elveheti.

24. § Ha az atya tékozlás miatt gondnokság alatt állott, vagy hamis vagy vétkes bukás vagy oly más büntett miatt elítéltetett, melynek alapján a vagyon hű vagy pontos kezelésére való alkalmatlansága alaposan feltehető: a gondnokság alól való felmentés, illetőleg a büntetés kiállása után kiskoru gyermekének vagyonát csak számadás terhe mellett és csak azon esetben kezelheti, ha a gyámhatóság ezt a kiskoru érdekében szükségesnek tartja.

Ha a vagyonkezelés az atyára nem bízatik, e célból külön gondnok rendelendő.

Ezen esetben, valamint a 22. § esetében addig, míg a bíróság az atyai hatalom megszüntetése tárgyában jogerejű határozatot nem hoz, végre a 23. § a) pontjában említett és azon esetben is, midőn az atyától a kiskoru vagyonának kezelése a csőd tartama alatt elvonatott, az atyai hatalom gyakorlásának felfüggesztése, illetőleg a kezelés elvonása alatt is a kiskoru tiszta jövedelmének azon feleslegéből, mely a folyó terhek s a kiskoru tartási és nevelési költségének fedezése után fenmaradt, a gyámhatóság az atya részére tartási átalányt állapíthat meg, mely azonban a jövedelem-felesleg egyharmad részét meg nem haladhatja.

25. § A kiskorúak vagyonának az atya által kezelt s a 12. § alá nem eső jövedelme az utóbbinak hitelezője által csak annyiban vehető igénybe, a mennyiben a vagyon fentartására, a folyó terhek fedezésére, a kiskorúaknak tartására és nevelésére, az atyának és az általa tartani kötelezett családtagoknak ellátására, végre a 16. § szerint megállapított tartozás törlesztésére nem szükséges.

Ha a kiskoru vagyonának ily módon kezelt jövedelmére az atya hitelezői részéről foglalás intéztetik: a gyámhatóságnak jogában áll a vagyon kezelésére gondnokot rendelni.

Ha a gyámhatóság e joggal élni nem akar, az atya számadást adni köteles.

Az atya hitelezői által igénybe vehető jövedelem-felesleg mindkét esetben a számadások megvizsgálása alkalmával a gyámhatóság által állapíttatik meg.

26. § Jelen törvény IV-ik fejezetében a gyám- és gondnoki felelősségre nézve, továbbá az V-ik fejezetben a gyámoltak és gondnokoltak képviseltetése és a kiskorúak nevelésére nézve foglalt szabályok az atyai hatalmat gyakorló atyára is megfelelően alkalmazandók, azon eltéréssel, hogy a 91. § esetében az atya önállóan intézkedik, a gyámhatósági jóváhagyást csak akkor tartozik kikérni, ha a nevelési költségekre a kiskorúnak törzsvagyona szándékoltnak igénybe vétetni.

Az atyai hatalom alatt álló kiskorúak, ha 16-ik évüket meghaladják, és az életpálya választásánál atyjokkal egyet nem értenek, előterjesztést tehetnek a gyámhatóságnál, mely az atya, s a mennyiben szükségesnek mutatkozik, a legközelebbi rokonok meghallgatása után, a kiskoru társadalmi, vagyoni és egyéb viszonyainak figyelembevételével határoz.

Azon esetekben, a melyekben az atya a jelen törvény szerint a jövedelemről számot adni tartozik, erre nézve a gyámi és gondnoki számadásra vonatkozó szabályok jönnek alkalmazásba.

III. FEJEZET

A gyámság és gondnokságról

27. § Mindazon kiskorúak, kik atyai hatalom alatt nem állanak, gyámság alá helyeztetnek.

28. § Nagykorúak gondnokság alá helyeztetnek:

- a) ha elmebetegek vagy siket-némák és magukat jelekkel megértetni nem tudják;
- b) oly gyenge elméjűek, és a magukat jelekkel megértetni tudó siketnémák, kik ezen bajok egyike vagy másika miatt vagyonuk kezelésére képtelenek;
- c) a tékozlók;
- d) azok, a kik legalább egy év óta távol vannak, ha tartózkodási helyök ismeretlen vagy hazajövetelökben és vagyonuk kezelésében gátolva vannak;
- e) a börtönbüntetésre ítélték.

A d) és e) pont esetében gondnokság alá helyezésnek csak akkor van helye, ha a távollevő vagy börtönbüntetésre ítélt megbizottat nem rendelt, ha a megbizott a vagyonkezelésben akadályozva van, vagy érdeke megbizottja érdekével összeütközésbe jő; végre ha a megbizás megszűnt.

29. § Kiskorúak vagyonuk kezelésére nézve gondnokság alá helyeztetnek:

a) ha az atyai hatalmat tényleg gyakorló atya a 34. §-ban megírt alakszerűségek megtartása mellett a vagyonkezelésre gondnokot nevezett, vagy az anyát a vagyonkezelésből kizárta;

b) ha az anya, mint természetes és törvényes gyám, a kiskorú vagyonát kezelni nem akarja (38. §);

c) ha az, a ki a kiskorúnak örökség, hagyomány vagy ajándékozás címén vagyont hagyott, a 34. §-ban megírt alakszerűségek megtartásával, e vagyon kezelésére nézve külön gondnokot nevezett vagy e vagyon kezeléséből az atyát vagy gyámot kizárta.

30. § Az előző szakaszokban meghatározott eseteken kívül következő esetekben van gondnokságnak helye:

a) ha valamely kiskorúnak vagy gondnokoltnak érdeke atyjának, gyámjának vagy gondnokának érdekével, vagy vele ugyanazon gyám vagy gondnok alatt állónak érdekével összeütközik;

b) valamely méhmagzat képviselője szempontjából azon esetben, ha világra jövetel folytán atyai hatalom alá kerülne, s érdeke atyja érdekével ellenkezne; ha pedig atyai hatalom alá nem kerülne, - a mennyiben világra jövele esetén érdeke anyja érdekével ellenkezne, vagy ha a gondnokság elrendelését az anya kéri;

c) a születendő végrendeleti utó-örökösök képviselőjére, mennyiben ez a hagyatéki eljárás során vagy ezenkívül is szükségesnek mutatkozik;

d) a kiskorúság meghosszabbítására vonatkozó eljárásnál a kiskorú érdekének képviselője esetére.

31. § A gondnokság alá helyezést a 28. § a), b) és c) pontja esetében a bíróság mondja ki, még pedig a 28. § b) és c) pontja esetében csak akkor, ha ezt a gondnokság alá helyezendő maga vagy pedig fel- és lemenő ágbeli rokonai kéri.

A bíróság által rendelő e a gondnokság alá helyezés a 30. § b) és c) pontja esetében is, kivéve, ha a gondnok-rendelés oly hagyatéki tárgyalás alkalmából válik szükségessé, melyre a gyámhatóság illetékes.

Minden más esetben a gondnokság alá helyezést a gyámhatóság rendeli el.

a bíróság a 28. § a), b) és c) pontja esetében gondnokság alá helyezés elrendelése után gondnok kirendelése végett a gyámhatóságot hivatalból keresi meg.

A 30. § b) és c) pontjai esetében, ha a gondnokság a bíróság által rendeltetett el, a gondnok kirendelése is a bíróságot illeti.

32. § A 28. § d) pontja esetében a gyámhatóság a távollevő rokonainak vagy azon község előljáróságának jelentkezésére rendeli el a gondnokságot, melynek területén a távollevő utolsó rendes lakhelye volt, vagy a melynek területén legutóbb tartózkodott, avagy a hol ingatlan vagy ingó vagyona van.

Sürgős esetben egy év eltelte előtt a gyámhatóság előlegesen is megteheti a vagyon fentartására és kezelésére vonatkozó ideiglenes intézkedéseket.

Börtönbüntetésre ítélték részére gondnok az illetékes büntető bíróság megkeresése alapján rendeltetik.

33. § A 28. § a), b) és c) pontja esetében a bíróság által a gondnokság alá helyezés a hivatalos hirdetés a gondnok kirendelésének bevárása nélkül közzé teendő, s a mennyiben a gondnokság alattinak ingatlan vagyona van, a telekkönyvi feljegyzés eszközendő.

Hasonló módon teendő közzé a kiskorúságnak jogérvényes határozattal kimondott meghosszabbítása, valamint a gyámhatóságnak azon határozata is, mely által az e tárgyban beadott kérelemnek halasztó hatálya kimondatott. (9. §)

A gondnokság alá helyezést tárgyazó hirdetménynek a hivatalos lapban először való beiktatását követő naptól kezdve a gondnokság alá helyezett gondnokának jóváhagyása nélkül magát le nem kötelezheti, jogokról le nem mondhat, de visszteherrel nem járó jogügylet által jogokat szerezhet és kötelezettségektől mentesülhet.

A 28. § d) és e) pontja alapján elrendelt gondnokság, a gondnokoltnak cselekvési képességét nem korlátozza.

34. § A gyámság első sorban azt illeti, a ki az atyai hatalmat gyakorló atya által a törvényben előírt alakszerűséggel ellátott végrendeletben, vagy közjegyzői okiratban gyámul neveztetett.

35. § Nevezett gyám nem léteben a gyámság mint természetes és törvényes gyámra az anyára száll, a ki újabb férjhez meneteléig kiskoru gyermekeinek vagyonát rendszerint számadás nélkül kezeli.

A 16., 17., 18., 19., 20. és 25. §-ok intézkedései a kiskorunak vagyonát kezelő anyára is alkalmazandók.

Az anya a kiskoru gyermeke vagyonának állagát a 17. és 18. § szerint azon esetben is tartozik biztosítani, ha őt özvegyi jogon a vagyon hasznélvezete illeti.

36. § Nő általi örökbefogadás esetében, ha a törvényes atya az atyai hatalmat vagy az anya a törvényes gyámságot fenn nem tartotta, a törvényes és természetes gyámság az örökbefogadó anyát illeti.

37. § Ha az atya kiskoru gyermekei részére gyámot nevezett, az anya követelheti, hogy kiskoru gyermekeit magánál tarthassa, és hogy azok személyi és vagyoni ügyeiben meghallgattassék; ha csak ellene oly okok nem forognak fenn, melyek miatt ő a 41., 43. és 44. §-ok szerint a törvényes gyámságot különben sem igényelhetne volna.

Ugyanezen jogok megilletik az anyát akkor is, ha a gyámságtól időközben mozdított el, ha csak a gyámhatóság fontos okokból ezen jog elvonását vagy megszorítását nem határozta el.

A gyermektartás költségei fejében az anyának fizetendő összeget ez esetben a gyámhatóság határozza meg.

38. § Az anya a gyámságot elfogadni köteles, de kiskoru gyermekei vagyonát kezelni nem tartozik. (29. § b) pont.)

39. § Az anya után a törvényes gyámság illeti az atyai nagyatyát; utána az anyai nagyatyát s ezután a fi-nembeli oldalrokonokat, unoka-testvérekig bezárólag.

Az oldalrokonok közt a rokonsági fok közelsége dönt. Több hasonló foku rokon közt a gyámhatóság választ.

Törvénytelen gyermek gyámsága törvény szerint csupán a teljeskoru anyát illeti.

Kiskoru anya törvénytelen gyermeke részére a gyámhatóság rendel gyámot, ha azonban az anya teljeskoruvá lesz, a törvényes és természetes gyámság őt illeti.

40. § A 28. § eseteiben a gondnokság első sorban a házassági közösségben levő házastársat, másodsorban az atyát, ezután a 35. és 39. §-ban megjelölt rokonokat illeti.

A 29. § b) pontja esetében feltétlenül, az a) és c) pont esetében pedig akkor, ha külön gondnok nem neveztetett, a gondnokság a 39. §-ban megjelölt rokonokat illeti.

41. § A végrendeleti gyámot és gondnokot, továbbá a törvényes gyámok és gondnokok közül az anyát és az atyai és anyai nagyatyát csak a 43. és 44. §-ban megállapított okokból, az oldalrokonokat és házastársat pedig a gyámhatóság más fontos okból is kizárhatja.

42. § Ha a 34., 35., 39., 40., 41. §-ok intézkedései szerint a gyámságra vagy gondnokságra hivatottak nem lennének, a rokonok meghallgatásával alkalmas és megbízható gyámot vagy gondnokot a gyámhatóság rendel.

Mindegyik kiskoru részére külön rendeltetik gyám.

Több testvér részére rendszerint ugyanazon egy gyám rendelendő.

A 30. § a) és b) pontjában megjelölt érdek-összeütközésről, gondnokrendelés végett az atya, gyám vagy gondnok tartozik a gyámhatóságnak jelentést tenni.

Ha ezenkívül a gyám- vagy gondnokrendelésnek esete áll elő, kötelesek a gyámság vagy gondnokság alá helyezendőnek rokonai vagy más vele közel viszonyban álló egyének és az illetkes községelöljáróság az esetet a gyámhatóságnak bejelenteni.

43. § Gyámságot és gondnokságot nem viselhetnek:

a) a nő, - az anya, az örökbefogadó anya és a házastárs kivételével (35., 36., 40. §);

b) a gyámság vagy gondnokság alatt állók;

c) kik az atyai hatalom gyakorlásától a 22. § intézkedése szerint, vagy valamely gyámság és gondnokságtól megbizhatatlanság miatt a gyámhatóság által elmozdítottak;

d) szerzetesek;

e) botrányos életűek;

f) csőd alatt állók;

g) a kik hamis vagy a mennyiben a törvény ellenkezőt nem rendel, más büntett miatt elítéltettek, habár büntetésüket kiállották is.

A gyámság vagy gondnokság viselésének korlátozását tartalmazó külön jogszabályok érintetlenül hagyatnak.

44. § A jelen szakaszban megjelölt személyek:

a) a kik az atyai hatalmat gyakorló atya által kizárattak;

b) a kik vagy a kiknek házastársa, szülei, gyermekei vagy testvérei a gyámolttal vagy gondnokolttal perben állanak;

c) a kik, illetőleg a kiknek a b) pontban megjelölt valamelyik rokona és a gyámolt vagy gondnokolt közt az utóbbiak személyes állását vagy vagyonát érintő vitás viszony forog fenn,

ki vannak zárva azon gyámság vagy gondnokság viseléséből, a melyre az itt meghatározott esetek valamelyike vonatkozik.

A kik az örökgyógyó vagy ajándékozó által a gondnokságból [29. § c)] kizárattak, a gondnokságot nem viselhetik.

45. § Azon személyek, a kik a gyámság vagy gondnokság alatt oly viszonyokba jutottak, melyek őket a 43. és 44. §-ok értelmében gyámság vagy gondnokság viselésére képtelenné teszik, ebbeli tisztóktól a gyámhatóság által, a mint annak ily körülmények tudomására jönnek, fölmentendők.

Ily esetet kötelesek a rokonok, községelöljárók, továbbá magok a gyámok vagy gondnokok a gyámhatóságnak bejelenteni és az utóbbiak felmentésüket kérni.

46. § A gyámhatóság határozza meg, vajjon az ily felmentés végleges legyen-e, vagy csak azon időre és körülményre terjedjen ki, mely alatt és mely miatt az illető gyámság vagy gondnokság viselésére képtelen.

47. § Nagykoru testvér, kiskoru testvérei felett azon esetben, ha vagyon létezik, csak akkor viselheti a gyámságot, illetőleg gondnokságot, vagy nagykoru testvérei felett a gondnokságot, ha közöttük az örökség vitássá nem vált, vagy a vitás kérdés elintéztetett.

48. § Gyámság és gondnokság viselése polgári kötelesség, azt a törvényben megállapított esetek és okok kivételével elutasítani nem lehet.

49. § Gyámságot és gondnokságot viselni nem tartoznak, illetőleg a gyámság és gondnokság folytatásától kérelmükre felmentendők:

a) kik 60. évüket már betöltötték;

b) kik már egy terhesebb vagy két kisebb gyámságot vagy gondnokságot viselnek;

c) kik öt gyermeknek viselik gondját;

d) a ministerek;

e) az országgyűlési képviselők;

f) a hadsereg (hadi tengerészet) és a honvédség tetteleges állományához tartozó katonai személyek, továbbá közhivatalnokok, köztisztviselők, világi papok és tanítók, ha előljáróik bizonyítványával igazolják, hogy állásukkal teendőik a gyám vagy gondnoki kötelességek teljesítésével össze nem egyeztethetők;

g) azon személyek, kik a kiskoru lakhelyétől és birtokától oly távol laknak, hogy a gyámságot vagy gondnokságot csak nagy költséggel és sok nehézséggel viselhetnék.

Ezenfelül az anya gyermekei, a nő férje felett gondnokságot viselni nem köteles.

50. § A gyámhatóság a 49. §-ban érintetteken kívül oly személyeket, kik jelentékeny testi bajban vagy kedélykórban szenvednek, a gyámság vagy gondnokság elvállalásától kérelmükre felmenthet.

51. § Azon gyám vagy gondnok, kire e tiszt mint legközelebbinek vélt rokonra bízott, jogositva van maga helyett egy később kitudott közelebbi rokont ajánlani és felmentését kérni, az ily közelebbi rokonok közül csak a fivér követelheti, hogy ha a 43., 44. és 47. §-ok esetei fenn nem forognak, a gyámság vagy gondnokság részére átengedtesék.

52. § Az, a ki a reá ruházott gyámság vagy gondnokságot elvállalni nem akarja, tartozik erre vonatkozó okait azon időtől számítva, melyben ez tudomására jutott, vagy melyben a gyámhatósági határozat neki kézbesített, 8 nap alatt a gyámhatóságnak bejelenteni és igazolni.

53. § Az a ki a gyámságot vagy gondnokságot törvényes okok hiányában el nem fogadja, a gyámhatóság által 200 frtig terjedő pénzbírságban marasztalható.

54. § A gyámi tiszt megszűnik:

- a) a gyám halála által;
- b) a kiskoru halála által;
- c) ha a kiskoru teljeskorúvá válik, - 8., 9. § - vagy atyai hatalom alá kerül;
- d) a gyám kérelmére a 49. § eseteiben vagy a 45. és 46. §-ok alapján hivatalból történt felmentés által;
- e) elmozdítás által.

55. § A gondnoki tiszt megszűnik:

- a) a gondnok halála által;
- b) a gondnokolt halála által;
- c) felmentés útján, ha a gondnokság megszüntetetik;
- d) a gondnok kérelmére a 49. § esetében vagy a 45. és 46. §-ok alapján hivatalból történt felmentés által;
- e) elmozdítás által.

56. § Azon esetekben, a melyekben a bíróság rendelte el a gondnokságot, annak megszüntetését a bíróság, minden más esetben a gyámhatóság mondja ki.

A 28. § b) és c) pontja esetében, ha a gondnokság egyedül a gondnokolt saját kérelmére rendeltetett el, az ő kérelmére azonnal megszüntetendő, - kivéve, ha csak időközben a gondnokolt fel- és lemenő ágbeli rokonai kérelmére kimondatott, hogy a gondnokság fennállása az ő érdekekben is történt.

A gondnokság megszüntetendő a 28. § d) pontja esetében, ha a távollevő visszaérkezik; az e) pont esetében, ha az elítélt szabadságbüntetését kiállotta, s ezen felül mindkét esetben, ha vagyonának kezelésére szabályszerű meghatalmazással ellátott megbízottat rendelt.

A 29. § a), b) és c) pontja esetében megszűnik a gondnokság, ha a kiskoru teljes korúvá válik, vagy atyai hatalom alá kerül.

A 30. § a) és c) pontja esetében megszűnik a gondnokság, ha elenyészett azon ok, mely a gondnokságot szükségessé tette.

A 30. § b) pontja esetében megszűnik a gondnokság, ha a méhmagzat megszületik, vagy bizonyossá válik, hogy a születés nem fog bekövetkezni.

57. § A gyám vagy gondnok a 45. és 46. §-ban foglalt felmentés esetén kívül tisztétől elmozditható, ha ezen tisztében kötelességellenesen jár el.

Különösen elmozdításnak van helye: ha a gyám a kiskoru tartását és nevelését elhanyagolja, erkölcsiségét vagy testi jólétét veszélyezteti, továbbá ha a gyám vagy gondnok a kiskorunak vagy gondnokoltnak vagyonát hűtlenül vagy hanyagul kezeli, ha a kiskoru vagy gondnokolt képviselőtének elmulasztása folytán kárt okoz, gyámi vagy gondnoki számadásának beadása körül nagyobb mérvű hanyagsággal jár el.

58. § Ha több gondnok neveztetett közös vagyon kezelésre, egy vagy másik gondnok elhunyt a többinek tisztét nem szünteti meg.

59. § Ha a gyámság vagy gondnokság nem a gyám vagy gondnok halála folytán szűnt meg, a gyámságra vagy gondnokságra felhatalmazó végzés a gyámhatóságnak visszaadandó, a mennyiben az a gyámi vagy gondnoki tiszt megszüntetéstől számítandó egy hó alatt vagy az ennek elmúltával tett gyámhatósági felszólításra következő 14 nap alatt meg nem történnék, a megszűnés az illető gyám vagy gondnok költségére a hivatalos hirdetésben közzé teendő.

60. § Gyámnak vagy gondnoknak rendszerint csak az rendelhető, a ki a magyar állam területén állandó lakhelylyel bír. Kivételnek csak a belügyminister jóváhagyása mellett van helye.

61. § Azon kiskoru magyar honosoknak Magyarországon létező vagyonára, a kik külföldön állanak gyámság vagy gondnokság alatt, az itteni gyámhatóság által külön gondnok rendelendő.

62. § A magyar gyámhatóság által magyar honosokra elrendelt gyámság vagy gondnokság - a mennyiben ezt nemzetközi szerződések vagy egyéb okok nem akadályozzák - a gyámoltaknak vagy gondnokoltaknak külföldön létező vagyonára is kiterjed.

63. § Azon külföldieknek Magyarországon létező ingó vagy ingatlan vagyonára, a kik külföldön állanak gyámság vagy gondnokság alatt - a mennyiben nemzetközi szerződések az ellenkezőt nem rendelik - az itteni gyámhatóság rendel külön gondnokot.

64. § Ha valamely külföldi Magyarországbán kiskoru gyermekeket hagyott hátra, ezek részére az itteni gyámhatóság által ideiglenes gyám rendelendő, mely gyámság addig tart, míg a gyámoltnak saját hatósága által más intézkedés nem tétetik.

65. § A fentebbi 61. és 63. § eseteiben rendelt gondnok a magyarországi gyámhatóság alatt áll s a gondnokságot a jelen törvény rendeletei szerint s az ebben megállapított felelősség mellett vezeti.

IV. FEJEZET

A gyámi és gondnoki tisztról és az ezzel egybekötött felelősségről

66. § A gyámság és gondnokság csak gyámhatósági intézkedés alapján vehető át.

67. § Egyedül a nevezett gyám vagy gondnok, továbbá az anya, mint természetes és törvényes gyám teheti meg a gyámhatósági intézkedés előtt is a kiskorúak érdekében a halaszthatatlan teendőket.

68. § Azon időig, míg a nevezett gyám vagy gondnok, illetőleg az anya (67. § értelmében) vagy más gyám és gondnok, a gyámhatóság intézkedése alapján működését meegkezdhetné, az elhalaszthatatlan gyámi vagy gondnoki teendőket a községi közgyám hivatalból teljesíti.

69. § A gyámhatóság fel van jogosítva, hogy fontosabb esetekben a községi közgyám e részbeni mellőzésével ideiglenes gyámot vagy gondnokot rendeljen ki.

70. § A gyámhatóság a nevezett vagy törvényes gyámokat vagy gondnokokat, ha a 41., 43. és 44. §-ban felsorolt kizárási esetek fenn nem forognak, megerősíti, az általa választandókat kirendeli.

71. § A gyámhatóság ebbeli végzése az illetőnek írásban adandó ki, melyben a gyám vagy gondnok hatásköre körvonalozandó, egyuttal jelen törvénynek a gyámi és gondnoki jogok és köteleességekről szóló kivonata annak kézbesítendő.

72. § E végzés kézbesítése után tartozik a gyám vagy gondnok működését 8 nap alatt, mely határidő azonban kérelme folytán 14 napra terjeszthető, megkezdeni vagy az 52. § értelmében felmentésért folyamodni.

Ha ezen folyamodvány elutasított, az illető a gyámságot vagy gondnokságot 8 nap alatt átvenni tartozik.

73. § A gyám vagy gondnok e tisztéből folyó teendőiben a szorgalmas családapa gondossággal tartozik eljárni és felelős minadon kárért, melyet szándékosan vagy gondatlanságból akár cselekvés, akár mulasztás által okozott.

A gyám vagy gondnok rendszerint csak saját hibájáért felelő, de ha kellő óvatosság nélkül nem alkalmas személyeket alkalmaz, az ebből eredt kárért is felelős.

A kártérítés iránt a bíróság határoz.

74. § A gyámi és gondnoki felelősség a gyámság, illetőleg gondnokság átvételétől kezdődik.

Ha azonban az átvétel a 72. §-ban kitett határidőn belül a gyám vagy gondnok hibája miatt nem történik meg, a felelősség az e mulasztásból eredő károkra is kiterjed.

75. § Ha több gyám nevezetett, a gyámhatóság azok meghallgatása után közülök egyet a tulajdonképeni gyámi teendőkkel megbizni s rendszerint a vagyonkezelést is erre bizni köteles; ha csak a vagyonkezeléssel a többiek közül egynek vagy többnek megbizása czélszerűnek vagy szükségesnek nem mutatkoznék.

Azon nevezett gyámot, ki ily megbizatást nem nyert, ellenőrzési jog és kötelesség illeti s e minőségben a 73. § tartalmának korlátai között másod sorban felelős.

Ha több gondnok nevezetett, vagy több gyám vagy gondnok rendeltetett ki együttes vagyonkezelésre: ezek mindnyájan egyetemlegesen felelősek - ellenkező esetben pedig mindegyik csak a gyámhatóság által reá bizott vagyon kezeléséért felelős.

76. § Ha azok közül, kik a gyámságra vagy gondnokságra törvénynél fogva hivatvák, vagy kik erre ajánlatba hozatnak, valaki a gyámi vagy gondnoki tisztet jutalom nélkül vagy a törvényesnél csekélyebb jutalomért, ajánlkozik elvállalni, a gyámságra vagy gondnokságra csak annyiban bír előnnyel, a mennyiben a hozzá hasonló jogon gyámmá vagy gondnokká lehető egyénnel hasonló megbizhatósággal és alkalmassággal bír.

77. § A gyám és gondnok azon költsége, melyet a gyámolt vagy gondnokolt érdekében az ügyeiben tett, ennek vagyonából megtérítendő.

78. § Ha a gyám vagy gondnok oly szolgálatokat tett gyámoltja vagy gondnokoltja részére, melyek saját hivatásához vagy üzletéhez tartoznak, ugy ezen szolgálatok díjazását a törvényes illetékek vagy a szokásban levő díjak vagy árak legkisebb mértéke szerint követelheti.

79. § A gyámot és gondnokot működése idejére a gyámoltnak és gondnokoltnak jövedelméből rendszerint jutalom illeti s ezt a gyámhatóság állapítja meg.

80. § Ha a jövedelmet a tartási és nevelési költségek felemésztik: a gyámot vagy gondnokot jutalom nem illeti, de tisztének bevégezésével, a mennyiben ez nagyobb fáradsággal volt egybekötve, részére a gyámhatóság végjutalmat állapíthat meg.

81. § Midőn gyámi vagy gondnoki jutalomnak helye van, a gyám vagy gondnok az évi tiszta jövedelem tiz százalékánál többet nem igényelhet jutalmul, azonban a házbér tiszta jövedelméből csak egy százalék, a haszonbérlet tiszta jövedelméből két százalék, ha pedig a jövedelem tisztán házbér vagy haszonbérből állana, vagy annak tulnyomó részét képezné, a tiszta jövedelem öt százaléka illeti a gyámot vagy gondnokot.

82. § Ha az ekként járó évi jutalom a gyám vagy gondnok teendőihez képest csekély összegre rugna, a gyámhatóság a gyám vagy gondnok fáradozásai és a vagyoni viszonyokhoz képest e jutalomösszeget felemelheti. A felemelt jutalom összege azonban 5000 forintot felül nem haladhat.

83. § Tiszta jövedelmül tekintetik azon összeg, mely a gazdaság, kereskedés vagy üzlet fentartása és folytatásához, az érték és jövedelem biztosításához szükséges rendes kiadások fedezésére és a netaláni adósságok kamatain, valamint mindennemű adófizetésre szükséges költségeken felül a jövedelemből fenmarad.

Tőketörlesztés, új építkezés és a meglevő felszerelési állománynak szaporítása a rendes kiadások közé nem számítandó.

84. § A több évre előlegesen bevett jövedelem, a tiszta jövedelem kiszámításánál ugyanannyi évekre osztandó fel.

85. § Gyámpénztárilag a gyám vagy gondnok fáradozása nélkül kezelt érték jövedelméből a gyám vagy gondnok semmit sem igényelhet.

86. § A vagyont nem kezelő gyám, valamint az oly gyám, kinek gyámoltja egyedül a 85-dik §-ban körülírt vagyont bír, a tartás, neveltetés és képviselés körüli fáradozásaiért jutalmat követelhet, mely a gyámhatóság által állapíttatik meg, ha azonban e jutalom évenként 1000 frtot felül haladna, az első foku határozat felsőbb gyámhatósági jóváhagyás alá terjesztendő.

V. FEJEZET

A gyámok és gondnokok jogai és kötelességei

1. A gyámoltak és gondnokoltak képviselésére nézve

87. § A gyám és a 28. § *a)*, *b)* és *c)* pontjai esetében a gondnok képviseli a kiskorut, illetőleg gondnokoltat minden peres és azon nem peres ügyekben, melyekben a képviselet nincs kizárva.

A 28. § *d)* és *e)* pontja, valamint a 29. § esetében a gondnoki képviselet a vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyekre szorítkozik.

A gyám és gondnok a képviseletnél nem saját, hanem gyámoltja vagy gondnokoltja nevében jár el.

88. § A hatóságok által a gyámolt vagy gondnokoltak nevében a 87. §-ban megjelölt képviselők idézendők.

89. § A képviselő gyám vagy gondnok fel van jogosítva, a képviseletet felhatalmazott által gyakorolni.

2. A kiskorúak nevelése és képzésére nézve

90. § A gyám köteles arról gondoskodni, hogy a kiskorúak vallásos, erkölcsös és hasznos polgáraivá váljanak a hazának, s hogy e célból képességük és vagyoni viszonyaikhoz képest nyerjenek kiképzést, illetőleg munka- és keresetképességet.

91. § A gyám a kiskorúak iskoláztatását illetőleg az erre nézve fennálló törvények értelmében, a tartás, nevelés, kiképzés és keresetképesség különbeni iránya, módja és költségeire nézve pedig az anya és nagyszülőkkel, ezek nem léteben pedig, vagy ha ellenük oly okok forognának fenn, melyek őket a gyámság gyakorlatából kizárnák, a rokonokkal egyetértőleg intézkedik.

Ha a fentebbiekre nézve a gyám, az anya és nagyszülők, illetőleg a rokonok közt egyetértés nem jönne létre, vagy ha a 16. évet meghaladott kiskorú a megállapodással egyet nem ért, vagy ha a nevelési és képzési költségek a vagyonnal bíró kiskorú jövedelmét aránytalanul terhelnék vagy kimerítenék, vagy ha erre a törzsvagyon szándékoltatnék igénybe vétetni, tartozik a gyám gyámhatósági jóváhagyást kieszközölni. (26. §)

92. § Tartozik a gyám a kiskorú testi épségének fentartása felett szigorúan őrködni s betegség esetében őt gyógyíttatni.

93. § Vagyontalan kiskorúak a lehetőség szerint oly üzlet tanulására adandók, melynél eltartásban is részesülnek.

94. § Ha a gyám megengedi, hogy gyámoltja szolgálatba lépjen, kötelessége arról gondoskodni, hogy a kiskorú csak oly helyen vállaljon szolgálatot, hol erkölcsi veszélynek kitéve nincsen és hogy a cselédtörvény által nyújtott előnyökben részesüljön.

A szolgálatba lépett kiskorut akarata ellen a gyám a szolgálatot adó gazdától el nem vonhatja, a kiskorú pedig a szolgálatot a gyám beleegyezése nélkül el nem hagyhatja; kivéve az 1876. évi XIII. törvénycikk 52. §-ban érintett oly eseteket, melyekben a cseléd szolgálatát felmondás nélkül rögtön elhagyni jogosítva van.

95. § Azon kérdést: vajjon a kiskorú szülői, nagyszülői, gyámja vagy rokonai ellenzése esetében a szolgálatot mint állandó keresetmódot választhatja-e? a gyámhatóság dönti el, szolgálatba lépés egyéb esetei, valamint a kiskorúaknak szolgálatból eredő viszonyai az 1876:XIII. törvénycikk határozatai szerint, és az e törvényben kijelölt hatóságok által itélendők meg.

96. § Oly gyám, ki a kiskoru vagyont is kezeli, valamint az oly gondnok, ki a gondnokolt személyének képviselésére is hivatva van, tartozik a kiskoru tanítási, nevelési s egyéb személyes viszonyairól, illetőleg a gondnokolt egészségi állapotáról a gyámhatóságnak az évis számadás alkalmával körülményes jelentés tenni.

Oly gyám, ki a kiskoru vagyont nem kezeli, e részbeni jelentését évenként a gyámhatóság által kitűzött időben tartozik bemutatni.

E jelentés a 116. § esetében a községi közgyámnál teendő meg.

97. § A 92., 94. és 96. §-okban jelzett köteleességek mulasztása 100 frtig terjedhető pénzbírsággal, a kiskoru e tekintetbeni teljes elhanyagolása pedig, a mennyiben büntetendő cselekményt nem képezne, 200 frtig terjedhető pénzbírság mellett a gyámságtóli elmozdítással büntetendő.

3. Vagyonkezelésre nézve

98. § A gyám vagy gondnok a vagyont kezelés végett leltár mellett veszi át, melynek készítésénél, - ha csak akadályozva nincs, - jelen lenni tartozik.

99. § A leltár elkészítése után a szülők és nagyszülők, esetleg rokonok meghallgatása mellett (91. §) javaslatot készít a gyámolt vagy gondnokolt személyi, vagyoni és vagyonkezelési ügyeire nézve s az örökösödési tárgyalás alkalmával ezt a gyámhatóságnak jóváhagyás végett bemutatja.

100. § Ékszerek, drágaságok, értékpapírok és adóslevelek, ugy jogviszonyokra vonatkozó fontos okiratok, a gyámhatóságnak adandók át.

101. § Az ékszerek és drágaságok, vagy azok egy része, a gyámoltak használatára gyámhatósági engedéllyel átvehetők.

102. § A vagyon átvétele alkalmával készpénzből csak annyit tarthat a gyám vagy gondnok kezei között, mennyi a nevelésre, gazdaság vagy üzlet folytatására és netaláni adósságok törlesztésére szükséges, a fölösleg valamint később a jövedelemfölösleg a gyámhatóságnak adandó át, ez utóbbi az évi számadás eredménye szerint és azok benyújtása alkalmával, vagy a számadás benyújtására kitűzött határidő alatt adandó át. (121. §)

103. § E határidő elteltével a gyám vagy gondnok a saját mulasztásából be nem adott pénzből a gyámhatóság által 8% kamat fizetésére kötelezendő.

104. § A gyámhatóság intézkedése előtt is oly követelésekről, melyeknek bizonyítására okiratok nem léteznek, tartozik a gyám vagy gondnok lehetőség szerint okiratokat szerezni: a mely követelések pedig biztosítva nincsenek, azokat biztosítani, ellenkező esetben felmondani.

105. § A nélkülözhető ingó vagyon a gyám vagy gondnok által a szülők és nagyszülők, esetleg a rokonokkal egyetértőleg a gyám vagy gondnok felelőssége mellett értékesítendő.

Ha egyetértés köztük létre nem jönne, a gyámhatóság határoz.

106. § A vagyon kezeléséből kifolyó eladásokat a gyám vagy gondnok saját felelősségére teljesíti, e joga azonban erdővágásoknál csak a rendes évi vágást meg nem haladó famennyiségre terjed ki.

107. § Az ingatlan vagyon kezelésénél köteles a gyám vagy gondnok arra ügyelni, hogy a kezelés folytán a törzsvagyon értékében s távolabb időbeni jövedelmezőségében ne csonkittassék.

108. § A földbirtok rendszerint haszonbérbe adandó.

A haszonbérlet azon éven tul, melyben a kiskoru nagykorúságát életkora szerint eléri, nem terjedhet ki.

A haszonbérbeadás rendszerint nyilvános árverés, írásbeli ajánlat vagy mindkettő útján eszközöndő, s annak feltételei tüzetesen megállapítandók.

A haszonbérbeadás iránt, a gyám vagy gondnok, szülők vagy nagyszülők, esetleg a rokonokkal egyetértőleg intézkedik, ahhoz azonban, hogy valamely birtok szabadkézből haszonbérbe adathassék, előleges gyámhatósági jóváhagyás szükséges.

109. § A gyám vagy gondnok csak oly esetben kezelheti házilag a vagyont, ha az ahhoz megkívántató gazdasági és egyéb kezelési eszközök nem hiányoznak, ha a kiskoru nagykorúságához közel lévén, a vagyon rövid időre előnyösen haszonbérbe adható nem lenne, vagy ha haszonbérelő a vidéken szokásos árakért kétszeri árverezés folytán sem jelentkezett, vagy ha a birtok természete és a fenforgó viszonyoknál fogva érték-csökkenés nélkül haszonbérbe adható nem volna.

E két utóbbi esetben gyámhatósági jóváhagyás szükséges.

110. § Épületeket a gyám vagy gondnok tűzkár ellen biztosítani köteles.

Kivételnek csak a gyámhatóság beleegyezésével van helye.

111. § A gyámoltak vagy gondnokoltak tulajdonához tartozó oly helyiségek és eszközök, melyek a gyámi vagy gondnoki tiszt gyakorlatához, illetőleg a vagyon kezeléséhez szükségesek, ez eset alkalmára a gyám vagy gondnok által igénybe vehetők.

4. Vagyontalan gyámolt és gondnokoltakra nézve

112. § A gyám vagy gondnok lépéseket tenni tartozik, hogy a vagyontalan gyámoltak vagy gondnokoltak, a rokonok vagy más jóltevők által eltartassanak, hogy valamely jótékony intézetbe felvétessenek vagy a község által eltartassanak mindaddig, míg a gyámolt vagy gondnokolt alkalmaztatásával vagy munkájával magát el nem tarthatja.

5. A gyámhatósági jóváhagyás eseteire nézve

113. § A gyám vagy gondnok köteles a gyámhatóság jóváhagyását következő esetekben kikérni:

1. a kiskoru nevelése és nevelési költségeire nézve a 91. §-ban körülírt esetekben;
 2. ha a kiskoru a részére választott életpályába bele nem nyugszik;
 3. ha a kiskorunak örökbefogadása;
 4. ha a kiskorunak külföldön való letelepedése forog szóban;
 5. a kiskoru házasságára nézve általában, ha az iránt a gyám és szülők, illetőleg rokonok és a kiskoru között egyetértés létre nem jött; továbbá a 18. évet még be nem töltött kiskoru fiu, valamint a 16. évet még be nem töltött kiskoru leány házassága tekintetében, a házassági szerződésre nézve pedig minden egyes esetben;
 6. ha a kiskoru vagy gondnokolt részére ipar-, gyár- vagy kereskedői üzletet nyitni, valamely átháramlott ily üzletet átvenni vagy megszüntetni, kereseti vagy betéti társasági szerződést kötni vagy megszüntetni kíván;
 7. ha a gyámolt vagy gondnokolt részére ingatlant vagy tőkebefektetésül ingó vagyont venni, vagy egyébként szerezni, tőkepénzét felvenni, engedményezni, vagy zálogjogi törlését megengedni;
 8. új építkezést vagy új gazdasági vagy üzleti felszerelést létesíteni;
 9. ha a gyámoltnak vagy gondnokoltnak ingatlan vagyont adás-vevés, csere útján vagy másként elidegeníteni avagy megterhelni - ugyszinte ha a tőke befektetésül szolgáló ingóságokat elidegeníteni, vagy egyébként a kiskoru törzsvagyonának állagát megváltoztatni szándékozik;
 10. a földbirtok kezelésére vonatkozólag a 108. és 109. §-ok eseteiben;
 11. bíróság előtt kötött vagy bíróságon kívüli egyezségek esetében, a mennyiben az egyezés által a kiskorunak vagy gondnokoltnak tőke vagyona kevesbednék vagy az egyezés folytán vállalandó kötelezettség a kiskorunak vagy gondnokoltnak rendszerinti évi jövedelméből nem fedeztetnék;
 12. ha az épületeket tűzkár ellen biztosítani (110. §) nem akarja;
 13. cégvezetői meghatalmazás esetében.
- Ezenfelül arra, hogy a gyám vagy gondnok e minőségben váltói kötelezettséget vállalhasson, a gyámhatóság általános felhatalmazása szükséges.

A szokásos alkalmi ajándékozások kivételével azon jogügyletek, melyek által a kiskorú viszteher nélkül köteleztetnék, vagy jogokról viszteher nélkül lemondana, továbbá a kezességvállalás, valamint általában azon jogügyletek, melyek által a kiskorú idegen kötelezettségeket vállalna el, a gyámság vagy gondnokság alatt állóra nézve gyámhatósági jóváhagyás esetében sem kötelezők.

114. § A 113. § esetében a gyám vagy gondnok által a gyámhatóság jóváhagyása nélkül kötött jogügylet érvénytelen és azonfelül a gyámhatósági jóváhagyás nélkül eszközölt intézkedésekből származott károkért a gyám vagy gondnok felelős.

6. A számadásra nézve

115. § A gyám vagy gondnok, a mennyiben vagyont kezel, még azon esetben is, ha az örökgyógyó vagy hagyományozó a gyámot vagy gondnokot a számadás kötelezettségétől felmentette volna, számadással tartozik.

Az anyának, mint természetes és törvényes gyámnak, számadási kötelezettségét a 35. § szabályozza.

116. § Oly vagyron kezeléséről, melynek jövedelme fejében a gyámolt vagy gondnokolt tartása és nevelése elvállaltatott, számadás nem követelendő.

117. § A bevételek és kiadások akként jegyzendőek fel, hogy azok alapján a vagyron kezelése minden időben megvizsgálható legyen.

118. § Számadás minden naptári évről készítendő.

119. § A számadás alapját a leltár, tartalmát a bevételek és kiadások, melyek rendszerint okmányokkal bizonyítandók, képezik.

A számadáshoz, annak eredményéhez képest két példányban új leltár csatolandó, mely a számadás vizsgálatánál megállapítatik s a jövő számadás alapján képzendi.

A számadáshoz csatolandó egyuttal a gyámolt vagy gondnokolt személyes ügyeire vonatkozó jelentés (96. §).

120. § Számadás-készítésben járatlan gyámok vagy gondnokok a 121. §-ban megszabott első határidő alatt a községi közgyám vagy jegyző előtt okmányaik átadása mellett, szóbelileg számolhatnak; a közgyám vagy jegyző erről, valamint a szülők és nagyszülők, esetleg a rokonok észrevételeiről jegyzőkönyvet vesz fel s az okiratokkal együtt a gyámhatóságnak beküldi.

A felelősség azonban a számoló gyámon marad.

121. § A rendes számadás (118., 119. §) a számadási év lefolyta után kisebb számadásoknál egy hó alatt, nagyobb számadásoknál pedig két hó alatt a számadó által a gyámhatóságnak bemutatandó.

E határidőt a gyámhatóság kisebb számadásoknál két hóig s nagyobbaknál négy hóig meghosszabbíthatja.

122. § A szülőknek s nagyszülőknek s esetleg a rokonoknak joguk van a számadást és a számadási okmányokat úgy a gyámnál, mint a közgyámnál és a gyámhatóságnál megtekinteni s észrevételeiket megtenni.

123. § A gyámhatóságnak jogában áll aggályos esetben a szülőket és nagyszülőket esetleg a rokonokat maga elé idézni, s a számadásra nézve kihallgatni.

124. § Ha a gyám vagy gondnok számadását a 121. §-ban érintett határidő alatt be nem nyújtja, a gyámhatóság őt megidézi s a tárgyalás útján a számadást elkészítteti.

Ha ily uton ez nem sikerülne, vagy a gyám, illetőleg gondnok a tárgyalásra meg nem jelennék, a gyámhatóság őt a körülmények szerint tisztétől felfüggeszti vagy elmozdítja, és az ideiglenesen kirendelendő gyámot vagy gondnokot, esetleg a tisztii ügyészt (179. §) a felhívási per megindítására utasítja, egyuttal a meglevő vagy beszerzendő adatokból megállapítja azon összeget, melyet veszélyeztetettnek vél; ha pedig a számadás be nem adásából vagy más körülményből sikkasztás vagy más büntetendő cselekmény alapos gyanuja merülne fel, a büntető bíróságot a tényállás közlése mellett értesíti.

125. § A gyám vagy gondnokra nézve a számadási kötelezettség kérdés tárgyát nem képezhetvén: a bíróság által a felhívási kereset alkalmából a gyám vagy gondnok - kellő határidő kitűzésével - a számadás előterjesztésére kötelezendő.

Ha a gyám vagy gondnok a kitűzött határidőben a számadást előterjesztette, a per befejezettnek tekintendő és a számadás a bíróság által a gyámhatóságnak további intézkedés végett átadandó.

Ha a fentebbi módon a számadás elő nem terjesztetnék, a kitűzött határidőben a felhívó követelését legjobb tudomása szerint felszámítja, melynek érdemére nézve a bíróság határoz.

126. § Felhívási kereset vagy a büntető bíróság értesítése esetében a veszélyeztetett összeg erejéig a gyám vagy gondnok ellen, a veszélyeztetés további bizonyítása nélkül biztosításnak van helye.

A gyámhatóság fentebbi esetekben a biztosítást ingóságokra nézve a bíróság útján, ingatlanokra pedig előjegyzés által a telekkönyvi rendtartás szerint eszközölteti.

127. § A gyámhatóság a hozzá benyújtott számadások folytán vagy egyébként netalán szükségessé vált biztosítást ingatlanokra nézve a fentebbi módon, ingóságokra nézve pedig saját közegei által az 1876. XV. t. -cikk 54-ik §-a szerint teljesíteti, a lefoglalás alóli kivételekre nézve azonban a polgári törvénykezési szabályok alkalmazandók.

A kiküldött közeg eljárásának szabályszerűsége ellen felmerült panasz felett a gyámhatóság, az igény és elsőbbségi ügyekben pedig a bíróság határoz.

128. § Ha a gyámot vagy gondnokot a számadás benyújtásánál a hanyagságon kívül semmi más kötelességsértés vagy mulasztás nem terhelné, ellene 100 frtig terjedhető pénzbírság alkalmazandó.

129. § A gyámhatóság a számadást megvizsgálja arra nézve: vajjon a bevételek és kiadások helyesen és teljesen vétettek-e föl? vajjon azok a törvénynek s a gyámhatóság határozatainak megfelelnek-e? megvizsgálja továbbá a kezelés czélszerűsége és takarékosága szempontjából, valamint az okmányok, összegek helyessége, és az új leltár összeállítására nézve. (119. §)

Kisebbszokásos kiadások okmányolásának hiánya, ha e tekintetben a szülők és nagyszülők, esetleg a rokonok részéről észrevétel nem tétetett, a gyámhatóság által nem kifogásolandó.

130. § A gyámhatóság a számadás körül a 275. § szerint eljárván, a számadót a számadás helyessége esetében felmenti vagy a körülményekhez képest, őt valamely összeg lefizetésére, valamely cselekmény megtételére, vagy abbahagyására kötelezi.

Ha a számadó az első foku gyámhatósági határozatban meg nem nyugszik, a felsőbb gyámhatóságokhoz fellebbezéssel élhet, ha pedig a jogerőre emelkedett felsőbb gyámhatósági határozatokat is sérelmesnek tartaná, jogában áll a számadás azon tételére nézve, melyek alapján pénzfizetésre köteleztetett, a jogérvényre emelkedett felsőbb gyámhatósági határozat kézbesítésétől számítandó 3 hó alatt a gyámot vagy gondnokolt ellen, birtokon kívül a törvényes rendes útján orvoslást keresni.

131. § Ha a gyám vagy gondnok a gyámság vagy gondnokság tartama alatt tisztétől felmentetett vagy elmozdított, tartozik az általa kezelt vagyont utódának haladéktalanul átadni, számadását pedig a felmentési vagy elmozdítási határozat kézbesítésétől számítva a 121. §-ban megszabott határidő alatt a gyámhatósághoz benyújtani.

132. § Ha a gyámot vagy gondnokolt a gyámság vagy gondnokság alul felszabadult, vagy a gyámság vagy gondnokság tartama alatt meghalt, a gyámhatóság az önjogosulttá vált egyént, illetőleg annak nagykoru jogutódait, esetleg a kiskorú jogutódok képviselőit felhívja, hogy a számadásokat a gyámhatóságnál megtekintvén, arra nézve, hogy a gyámot vagy gondnokot felmentik-e? nyilatkozzanak.

Ez alkalommal az önjogosult, illetőleg a jogutód vagy képviselőik a 133-134. § határozataira figyelmeztetendők.

133. § Az önjogosult, illetőleg annak jogutódai a számadásokat és okmányait másolatban kivehetik.

134. § Felmentés esetében az utolsó számadás alapján készített leltár az önjogosultnak, illetőleg a jogutódoknak kiadandó.

135. § Ha az önjogosultnak, illetőleg a jogutódnak a számadás ellen kifogásai vannak, tartozik a felhívás kézbesítésétől számítandó hat hó lefolyása alatt észrevételeit a gyámhatóságnak bejelenteni, mely a volt gyám vagy gondnok és a volt gyámolt vagy gondnokolt, illetőleg jogutódok között a kiegyenlítést megkíséríti, a mennyiben pedig az ügy ily úton elrendezhető nem volna, a feleket a birói útra utasítja.

136. § Ha az önjogosult vagy annak jogutódai a felhívás kézbesítésétől számítandó hat hó alatt a számadásra nézve a gyámhatóság előtt nem nyilatkoztak, a gyámhatóság erről a gyám vagy gondnok részére bizonyítványt állít ki, mely a felmentés jogerejével bír.

137. § Az önjogosult, vagy jogutód tartozik kártérítési igényét a volt gyám vagy gondnok ellen a 135. §-ban érintett gyámhatósági határozat kézbesítésétől számítandó egy év alatt, a gyámhatósági tagok ellen pedig az előbbi perben hozott ítélet jogérvényességétől számítandó egy év alatt a bíróság előtt érvényesíteni.

E határidők elmulasztása miatt a kereseti igény elévül.

Ha azonban büntetendő cselekmény forogna fenn, ennek és ezzel kapcsolatos kártérítési jognak elévülése az erre vonatkozó törvény szerint ítélendő meg.

7. A gyámok és gondnokok jogai és kötelességei egyéb tekintetben

138. § Gyámság alatt álló kiskoru 14-ik éve beteltével személyi és vagyoni fontosabb ügyének rendezésénél meghallgatandó, nyilatkozata azonban döntő súlylyal nem bír.

139. § A gyámhatóság, a gyám vagy gondnok jogait, a gyámolt vagy gondnokolt személyi és vagyoni ügyeiben előterjesztett terv (250. §.) vagy az évi számadások vizsgálata alkalmával bizonyos ügyek tekintetében megszoríthatja.

140. § A gyámok és gondnokok a sérelmesnek vélt gyámhatósági határozatok ellen a felsőbb foku gyámhatósághoz felebbezéssel élni jogosítvák. (130. §)

141. § A gyámok és gondnokoknak a szülők és nagyszülők, illetőleg a rokonok irányábani jogviszonyairól az I. rész VI. fejezete, az örökösödés körüli teendőkről pedig a II. rész VI. fejezete intézkedik.

VI. FEJEZET

A rokonokról

142. § A gyámolt vagy gondnokoltnak férfi és nő-ágon levő rokonai negyedézig, ha az országban tartózkodnak, szülők és nagyszülők nem létében, vagy ha ezek ellen oly okok forognak fenn, melyek őket a gyámság vagy gondnokságból kizárják, követelhetik, hogy gyámság vagy gondnokság alatt álló rokonaik ügyeinek elintézésénél meghallgattassanak és közreműködhessenek. (149. §) - Ebbeli jogukat azonban nem gyakorolhatják:

1) ha jelen törvény 43. §-ának b) c) és e) pontjai szerint gyámság vagy gondnokságból kizárják;

2) a kik hamis vagy vétkes bukás vagy oly büntett miatt elítéltek, melynek alapján a kiskoru ügyeibe való befolyás gyakorlására alkalmatlanságuk alaposan feltehető, habár büntetésüket kiállották is;

3) ha a gyámolttal vagy gondnokolttal perben állanak vagy köztük és a gyámolt vagy gondnokolt közt az utóbbi személyes állását vagy vagyonát érintő vitás viszony forog fenn, mindaddig, mig ezen akadály fennáll.

143. § Nagyobbszámú rokonok e célból maguk közül lehetőség szerint az atyai és anyai rokonok közül egyenlő számban legfeljebb négy tagot választanak és kijelölik azt, kivel a gyám vagy gondnok érintkezik.

144. § Rokonok hiányában a községi közgyám ajánlatára oly férfi helyettesíthető, ki a gyámolt vagy gondnokolt családjával jó viszonyban áll.

Ha ilyen sem léteznék, a rokonok jogait a községi közgyám gyakorolja.

145. § Ha a gyám vagy gondnok és a rokonok által az érintkezésre kijelölt egyén közt e tekintetben nehézségek fordulnának elő: az érintkezést a községi közgyám közvetíti.

146. § A rokonok a gyámolt vagy gondnokolt ügyében tett e részbeni fáradozásai és netaláni költségeik megtérítésére nem számíthatnak.

147. § A rokonok bejegyzése következő ügyekben a gyámhatósági jóváhagyást mellőzhetővé teszi:

1) a gyámolt vagy gondnokolt tartása, nevelése, képzése, szolgálatba adhatása,
2) a gyámolt vagy gondnokolt 18 éven túli fiú, vagy 16 évet meghaladott leány házassága,

3) ingóságok eladása (105. §), -

4) a vagyonkezelés módja (108. 109. §) iránt.

148. § A rokonok írásban is nyilatkozhatnak:

Ha a rokonok többsége a gyám vagy gondnok javaslata mellett nyilatkozott, az egyetértés létrejöttnek tekintendő, ellenkező esetben, ha a gyám vagy gondnok javaslatához ragaszkodik, - a gyámhatósághoz kell előterjesztést tennie.

Ha a rokonok 15 nap alatt nem nyilatkoznak, a gyám vagy gondnok a 147. § eseteiben saját felelősségére intézkedhetik.

149. § A rokonok a gyám vagy gondnok által mindazon esetekben, melyek gyámhatósági jóváhagyást (113. §) igényelnek, meghallgatandók.

A gyámhatóságnak jogában áll a rokonokat kétely esetében, vagy ha nem nyilatkoztak, maga elé idézni, vagy meghallgatásuk iránt más uton intézkedni s a gyámolt vagy gondnokolt ügyében kihallgatni.

Köteles pedig azokat a gyám vagy gondnok személyét illető ügyekben meghallgatni.

Hogy a gyámhatóság mennyiben van kötve a rokonok véleményéhez, a II. rész VIII. fejezete határozza meg.

150. § A 145-149. §-okban foglalt határozatok azon esetekben is alkalmazandók, midőn a gyámnak vagy gondnoknak, a szülők vagy nagyszülőkkel kell érintkeznie.

VII. FEJEZET

A családtanácsról

151. § Az atyai hatalmat tényleg gyakorló atyának jogában áll, végrendeleti uton, vagy a végrendeletekre előszabott alakban kiskoru gyermekei részére, ha összes hagyatéka a terhek levonásával 100,000 frtot felülhalad, családtanácsot felállítani s annak tagjait kijelölni.

152. § Ily atyai rendelkezés hiányában családtanács felállítását az anya, nagyszülők vagy rokonok kérelmére, melylyel a családtanács tagjai is javaslatba hozandók, az alantas gyámhatóságok meghallgatásával oly esetekben, midőn a kiskoruakra terjedelmes s kezelésének felügyeletére nézve gyors és szakszerű eljárást kívánó vagyon háramlott, - vagy a gondnokság alá helyezett ily vagyon birtokában van, a belügyminister megengedheti.

Az anya ugyanez iránti kérelmét végrendeletileg is kifejezheti.

153. § A családtanács az elnökön kívül 4 tagból áll.

154. § A családtanács elnöke azon árvaszék elnöke, illetőleg elnöki helyettese, mely a kiskoru illetékes gyámhatósága lenne.

155. § Oly ügyekben, melyek rendszerint a gyám vagy gondnok és a szülők és nagyszülők, esetleg rokonok egyetértő intézkedésétől függnek, (147. §) családtanács felállítása esetében, a gyám vagy gondnok és a családtanács elnöke intézkednek.

156. § A családtanács tagjai rendszerint csak rokonok lehetnek, egy tag azonban a gyámolt vagy gondnokolt családjával jó viszonyban élő és ügyeit ismerő nem rokon is lehet.

A rokonok közül, a mennyiben lehetséges, egynek az atyai, egy másiknak pedig az anyai részről kell lenni.

157. § A családtanácsnak általában csak azok lehetnek tagjai, kik a gyámságra vagy gondnokságra jelen törvény szerint alkalmasak; nőrokonok azonban, ha egyébként akadály fenn nem forog, a családtanácsba beválaszthatók.

158. § A családtanács létszámában időközben felmerült hiányok betöltését, az illető gyámhatóság és családtanács meghallgatása mellett, a belügyminister eszközli.

159. § A kijelölt tagok arra nézve, hogy a tagságot elvállalják-e? tartoznak a hatósági felszólítás kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt nyilatkozni.

Az elvállalt tagságtóli felmentés a belügyminister által a 49. § határozatai szerint történhetik.

160. § A családtanács tagjai a gyámolt vagy gondnokolt vagyonának fentartásáért felelősek.

161. § A családtanács gyámhatósági jogkörrel bir; ha azonban határozatainak végrehajtásánál a közhatósági tisztviselők igénybe vétele szükséges, ez iránt az illetékes gyámhatóságot keresi meg.

A gyám vagy gondnokrendelés, nagykorusítás, leltározás és hagyatéki tárgyalás, nem különben a birságolás és fegyelmi jog az illetékes gyámhatóságnak tartatik fenn.

162. § A családtanács a kiskoru vagy gondnokolt ügyeiben szótöbbséggel határoz. (188. §)

Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül legalább 2 tag jelenléte szükséges.

163. § Felebbezésnek a családtanács határozatai ellen a gyám vagy gondnok vagy a tanács valamelyik tagja részéről csak oly esetben van helye, midőn a gyámolt vagy gondnokolt törzsvagyona megváltoztatnék és ha ezt az illető a gyámolt vagy gondnokolt érdekeire hátrányosnak, vagy nagy kockázattal járónak tartaná.

A gyám vagy gondnok azonban a reá nézve sérelmesnek vélt határozatot felebbezheti.

164. § A felebbezés a II. rész IV. fejezetének határozatai szerint a belügyministerhez történik.

165. § Ha a családtanács felállítása az atyától származott, a gyámhatóság bírálja meg, vajjon az törvényszerűleg alakított-e?

Törvényszerű alakítás esetében a családtanácsot elismeri, és ezen elismerést a tagok megnevezésével a gyám vagy gondnok részére, valamint a tanács elnökének kiszolgáltatja s ebbeli határozatának jogérvényre emelkedésével a családtanács felállítását a hivatalos hirdalában közzé teszi.

Ez utóbbi eljárás a 152. § esetében a belügyministert illeti.

166. § A családtanács működtetése ezen közzétételtől kezdődik, ellenkező esetben a gyámolt vagy gondnokolt ügyében az I. rész VI. fejezetének határozatai alkalmazandók.

167. § A családtanács felügyelete alatt álló gyámoltak vagy gondnokoltak drágaságai kötvényei és értékpapirjai, megőrzés végett a szokásos őrzési díjak fizetése mellett bármely gyámpénztárba letehetők.

168. § A családtanács tartozik a gyámolt vagy gondnokolt vagyoni állásáról a belügyministernek évenként jelentést tenni.

A belügyminister, ha e jelentésből, vagy az első foku gyámhatóság a rokonok vagy a gyámgondnok indokolt előterjesztéséből arról győződnek meg, hogy a családtanács működése vagy mulasztásai folytán a gyámolt vagy gondnokolt szellemi vagy anyagi érdekei veszélyeztetnének, a családtanácsot feloszlathatja.

II. RÉSZ

A gyámhatóságokról

I. FEJEZET

A község teendői gyámügyekben

169. § A község jegyzője vagy körjegyzője a II. rész VI. fejezete értelmében: felveszi a halálesetet; gondoskodik a hagyaték biztosságáról; leltároz;

nevezett gyám vagy gondnok nem létében gyámot vagy gondnokot hoz javaslatba.

170. § A községi közgyám:

1. felügyel a zár alá tett hagyatékra (226. §);
2. gyám vagy gondnokot hoz javaslatba (228. §);
3. közreműködik a leltározásnál (234. §);
4. helyettesíti a gyámot vagy gondnokot, míg az kirendeltetik, illetőleg míg működését megkezdi (68. §);
5. helyettesíti a rokonokat (144. §);
6. közvetíti az érintkezést a gyám vagy gondnok és a szülők, nagyszülők esetleg rokonok közt (145., 150. §);
7. nyilvántartja a községbeli gyámoltakat és gondnokoltakat;
8. felügyel a községben létező gyámok és gondnokok eljárására s e részben, ha mulasztást tapasztal, a községnek vagy a gyámhatóságnak jelentést tesz;
9. jegyzőkönyvre veszi az írásbeli számadásra nem képes gyámok és gondnokok jelentéseit (119. §) és számadásait (120. §) és azokat az illetékességhez képest a községnek vagy a gyámhatóságnak bemutatja;
10. közegül szolgál a községnek oly gyámügyi teendőkre nézve, melyeknek teljesítésével jelen törvény által más közeg nincs megbizva.

171. § A községi előljároság a gyámhatóság által megbizható azzal, hogy az örökösödési tárgyalást vezesse oly esetekben, midőn csupán leszármazó kiskorú vagy gyámhatóság alatti törvényes nagykorú örökösök, vagy ilyenek és nagykorú törvényes örököstársak és csekély vagy csak annyi vagyon maradt, melynek jövedelme a kiskorúak fentartására felmegy.

Megbizható községi előljároság továbbá azzal, hogy intézkedjék a vagyontalan és oly kiskorúak minden ügyeiben, hol a vagyon csekélysége miatt nem annyira számadásról, hanem inkább annak ellenőrzéséről van szó, hogy a jövedelem fejében a kiskorúak kellőleg eltartattak.

Ily esetekben a kiskorúakra nézve a községi előljároság gyámhatósági jogkörrel intézkedik, azon korlátok közt, a melyeket a gyámhatóság, tekintettel a község anyagi és szellemi állapotára, az örökösödési tárgyalás befejeztekor megállapít.

Tartozik a községi előljároság ily intézkedéseiről jegyzőkönyvet vezetni.

Köteles a szolgabíró a jegyzőkönyveket minden negyedévben átvizsgálni s ennek megtörténtéről, ugy az ezen alkalommal tett észleleteiről a gyámhatóságnak jelentést tenni.

A községi előljároság felügyel továbbá, hogy a községi egyes közegek gyámügyi teendőiket pontosan teljesítsék.

Végre eljár mindazon gyámügyekben, melyek foganatosításával a gyámhatóság részéről megbizatot.

172. § A 171. § 1. és 2. bekezdésében felsorolt teendőket rendezett tanácsu s törvényhatósági joggal felruházott városokban maga az árvaszék, a fővárosban a kerületi előljároság teljesíti. A községek és kerületi előljároságok gyámhatósági hatáskörben tett intézkedéseik kiadásánál azon kifejezést: „N. N. gyámhatóság nevében és megbizásából” használják.

173. § Minden község köteles közgyámot alkalmazni. Ha egyes kisközségekben erre alkalmas egyének nem találhatók, a törvényhatóságnak köteleességében áll több községnek egy közgyám tartására leendő szövetkezését a helyi viszonyoknak megfelelően elrendelni és foganatosítani. Hogy ily esetben a közgyám mely községben lakjék és az egyes szövetkezett községek mily mérvben járuljanak a közgyám tartásával esetleg összekötött terhek viseléséhez, azt esetről esetre a közigazgatási bizottság határozza meg.

174. § Nagy és kis község a gyámoltak vagy gondnokoltak pénzeit és értékeit rendszerint nem kezelheti.

Oly községek azonban, melyek erre elegendő szellemi és anyagi képességgel bírnak, a gyámhatósági jog gyakorlásával - a rendezett tanácsu városok árvaszékei szervezetének megfelelőleg, - a közigazgatási bizottság meghallgatásával a belügyminister által felruházhatók.

175. § Gyámügyekben a kis és nagy községek a szolgabíró felügyelete alatt állanak, ki ezt a 171. §-ban meghatározott ellenőrzésen kívül, azok összes gyámügyi teendőire nézve gyakorolja.

A szolgabíró e részbeni teendőit az egész járás vagy egyes községekre nézve a törvényhatóság egyes megbízottakra ruházhatja.

II. FEJEZET

Az árvaszékek szervezete

176. § A gyámhatóságok elsőfokulag teljes jogkörrel a törvényhatóság és a rendezett tanácsu városok, kivételképen a községek (174. §) árvaszékeik által gyakorolják.

177. § Minden árvaszéknek egy elnökből és legalább két ülnök és egy jegyzőből, azonkívül megfelelő számú segédszemélyzetből kell állni.

A jegyző csak akkor bír szavazati joggal, ha ülnököt helyettesít, vagy ha ülnöki teendőket végez.

178. § A törvényhatósági bizottságok, illetőleg a városok képviselőtestületei felhatalmazták, hogy saját tagjaikból bizonyos számú egyéneket választhassanak, kik az egyuttal meghatározott sorrendben és oly számban, mint a mennyi árvaszéki ülnök van, ezekkel együtt az árvaszék üléseiben döntő szavazattal részt vesznek, szavazataikhoz képest azonban szinte felelősek.

179. § A törvényhatóságok, illetőleg a rendezett tanácsu városok ügyészei az árvaszéknek szintén tagjai, de döntő szavazattal nem bírnak.

Az ügyész minden jogi és peres kérdésekben, valamint jogügyletek kötésénél határozathozatal előtt meghallgatandó, és nyilatkozatát, ha az árvaszék ülésén jelen van, jegyzőkönyvbe adhatja vagy írásban köteles benyújtani.

A törvények és szabályrendeletek megtartása felett őrködni tartozván, általa az árvaszék minden érdemleges határozata felebbezhető, mi végből vele e határozatok rövid uton közlendők.

Köteles a tisztí ügyész az árvaszék megbízása folytán örökösödési tárgyalásokban részt venni, továbbá a gyámhatóság érdekeinek védelmére, valamint egyes esetekben az árvaszék felhatalmazása folytán a kiskorú vagy gondnokolt nevében a bíróságnál lépéseket tenni.

180. § Törvényhatóságok árvaszékeinél az elnöknek és ülnököknek, rendezett tanácsu városok és községek (174. §) árvaszékeinél pedig legalább egy ülnöknek jogvégzettnek kell lenni.

Kivétel e tekintetben csak oly esetben történhetik, ha az illető gyámhatósági vagy bírói hivatalt hosszabb ideig viselvén, magát különös képesség és szorgalom által kitüntette.

181. § Rendezett tanácsu városok árvaszékeinek elnöke a városi polgármester.

182. § Azt, hogy az árvaszék elnökét, akadályoztatása esetében, melyik ülnök helyettesítse, előzetesen a közgyűlés határozza meg.

183. § A törvényhatósági, illetőleg városi számvevőség az árvaszéknek is szakközege.

184. § Az árvaszék végrehajtó közegei: a szolgabírák és a községi előljáróság, rendezett tanácsú városokban az árvaszék kiküldött tagjai, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács erre kirendelt tagja vagy tagjai, Budapesten a kerületi előljáróság.

185. § Az árvaszéki rendes személyzet az árvaszéki elnök közvetlen rendelkezése felügyelet és ellenőrzése alatt áll, az összes személyzetre különben a törvényhatósági és rendezett tanácsú városok hivatalos személyzete iránt fennálló törvények és szabályok alkalmazandók.

186. § Árvaszékeknél az előkészítő, vagy az érdemleges határozatok végrehajtására vonatkozó intézkedéseket ülnöki előterjesztésre az elnök állapítja meg.

Érdemleges határozatok ülésben testületileg hozandók.

Az árvaszék ülései nyilvánosak, de az árvaszék a közönség kizárását elrendelheti, ha oly viszonyok érintetnek, melyeknek nyilvánosságra hozatala egyik vagy másik fél jóhírét vagy érdekét veszélyeztetné.

A felek és képviselőik azonban ekkor is jelen lehetnek.

187. § Érvényes határozatok hozatalára az elnökön kívül két rendes ülnök vagy egy rendes ülnök és egy szavazati joggal bíró jegyző, mint helyettes ülnök (177. §) vagy egy kiküldött (178. §) jelenléte szükséges.

188. § Az árvaszék határozatait szótöbbséggel hozza.

189. § Az érdemleges árvaszéki határozatok indokolandók.

190. § Az árvaszék az illetékessége alá tartozó ügyekben saját felelőssége mellett önállóan működik, a reá nézve illetékes felsőbb és más hatóságokkal, valamint a társhatóságokkal és bíróságokkal közvetlenül érintkezik.

191. § A gyámhatóság a jogerőre emelkedett határozatokat közigazgatási uton, és pedig saját területén közegei által, más gyámhatóság területén annak megkeresése által hajtja végre.

Ingóságokra vezetendő végrehajtás az 1876:XV. törvénycikk s jelen törvény 127. §-a szerint történik.

Ingatlanokra vezetendő végrehajtás a polgári törvénykezési rendtartásban meghatározott eljárás szerint a bíróság útján eszközözendő.

A gyámhatóság elmarasztaló határozata azon okmányok erejével bír, melyek alapján ingatlanokra birói végrehajtásnak van helye.

Jogérvényes gyámhatóságai határozatok ellen birói uton csak ezen törvényben megjelölt esetekben lehet orvoslást keresni.

192. § Birságpénzek az azon ügyben érdekelt gyámolt vagy gondnokolt illetőségi községének javára esnek, és vagyontalan árvák tartására és kiképezésére fordítandók.

Ezen birságpénzek kezelésének módozatát a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg.

193. § A mennyiben más egyesség nem jött létre, a gyámhatóság határozatainak külföldön leendő végrehajtása végett a belügyministerhez fordul; ennek útján jutnak hozzá a külföldi gyámhatósági határozatok is.

194. § A gyámhatóság a külföldi gyámhatóságok határozatait csak oly ügyekben hajthatja végre, melyek jelen törvény szerint a gyámhatóságok hatásköréhez tartoznak, és csak azon esetben köteles azokat végrehajtani, ha az illető országgal e tekintetben kölcsönösség viszonya áll fenn.

195. § Az árvaszéki érdemleges határozatokat, felterjesztéseke és levelezéseket az elnök, egyéb kiadványokat pedig a jegyző írja alá.

196. § Az árvaszék pecsétjét az illető törvényhatóság, illetőleg rendezett tanácsú város czimere és az árvaszéknek köriratba foglalt czime képezi.

197. § Az árvaszékek ügyrendjét a belügyminister rendeleti uton állapítja meg.

III. FEJEZET

A gyámhatóságok illetékességéről

198. § A gyámhatóság illetékessége jelen törvényben körülírt hatáskörrel rendszerint azon egyénekre terjed ki, kik azon területen, melyre nézve a gyámhatóság felállított, községi illetőséggel bírnak.

199. § A gyámhatósági illetékesség azon árvaszékre, melynek területén a gyámoltak vagy gondnokoltak állandóan tartózkodnak, ez utóbbiak, illetőleg a gyám, gondnok vagy rokonok kérelmére átruházható.

200. § A gyámhatóság az illetékességet igényelheti, ha a gyámság vagy gondnokság alá jutottak vagyonának legnagyobb része területén fekszik.

201. § A gyámhatóság illetékessége esetében is kivételesen köteles oly egyénekre nézve, kik a gyámsági vagy gondnoksági eset felmerültekor területén tartózkodnak, a halasztást nem tűrő intézkedéseket mindaddig megtenni, míg az illetékes gyámhatóság meg nem állapított.

202. § A gyámhatóság rendszerint illetékessége mindaddig tart, míg a gyámhatósági teendőket az időközben illetékessé vált gyámhatóság át nem veszi.

203. § A gyámhatósági illetékességnek megállapítása és a rendszerinti gyámhatóság gyakorlatának átruházása egy törvényhatóság területén lévő gyámhatóságok közt a közigazgatási bizottságot, - külön törvényhatóságok területén levő árvaszékek közt a belügyministert illeti, ha azok eziránt egymást közt egyetértésre nem jutnának.

A 200. § esetében azonban az átruházás mindig a belügyminister rendelete által történik.

204. § A gyámhatóságok és bíróságok közt előforduló illetékességi kérdések a gyámhatóságok részéről a belügyministerhez jelentendők fel.

IV. FEJEZET

A felebbezésről és felebbviteli fokozatokról

205. § A községnek gyámügyekben, valamint az árvaszékeknek első fokban hozott érdemleges határozatai az azokban érdekeltek által felebbezhetők.

Az ügy felderítésére szolgáló végzések elleni sérelmek, csak az érdemleges elintézés magában foglaló határozat elleni felebbezésben hozhatók fel.

206. § Gyámtári kölcsönök iránti határozatok, csak a kölcsön megszavazása esetében, a törvény vagy szabályrendeletben előírt feltételek meg nem tartása tekintetéből felebbezhetők.

Ily estekben köteles az ügyész felebbezéssel élni.

207. § Felebbezésnek a határozat kézbesítésétől fogva 15 nap alatt van helye.

E határidő a kézbesítést követő naptól számítatik.

Ha a határidő utolsó napja vasárnap vagy ünnepnapra esik, a felebbezés a következő köznapon is benyújtható.

A felebbezés mindig azon árvaszéknél vagy községnél nyújtandó be, mely a határozatot elsőfokulag hozta.

208. § A törvényes határidőben benyújtott felebbezés felfüggesztő joghatálylyal bír, a biztosítási intézkedések megtételét azonban nem gátolja.

209. § A törvényes határidőben nem felebbezett határozat vagy annak nem felebbezett önálló része jogérvényre emelkedettnek tekintendő.

210. § Ha a felebbezésben az ügy érdemének felvilágosítására szolgáló körülmények hozatnak fel, a felebbezés előterjesztésnek tekinthető s az új körülmények alapján új érdemleges határozat hozható, erre a felsőbb foku gyámhatóság utasíthatja is az elsőfoku határozat hozóját.

Ha az elsőfoku hatóság a felebbezésben felhozott körülményeket nem találja olyanoknak, melyek indokából új érdemleges határozat lenne hozandó, vagy az új határozat nem felel meg a felebbező kérelmének: a felebbezés a felsőbb hatósághoz terjesztendő fel.

211. § A felfolyamodvány (ha előterjesztéssel nem kapcsolatos) az illető elsőfokú hatóság által a felsőbb hatósághoz legkésőbb 8 nap alatt felterjesztendő, s ahhoz a felebbezett határozat hiteles másolata az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt csatolandó.

212. § A község által gyámhatósági ügyekben hozott határozatok elleni felebbezések felett másodfokulag a törvényhatósági árvaszék, harmadfokulag a törvényhatósági közigazgatási bizottság határoz.

A közigazgatási bizottság harmadfoku határozatai ellen a felek részéről felebbezésnek helye nincs.

A rendezett tanácsu városok és törvényhatósági árvaszékek első fokban hozott határozatai ellen benyújtott felebbezések felett, másod fokban a törvényhatósági közigazgatási bizottság, végső fokban pedig a belügyminister határoz.

V. FEJEZET

A törvényhatósági közigazgatási bizottságok hatásköre gyámügyekben

213. § A közigazgatási bizottság elé az illető törvényhatóság és annak területén létező rendezett tanácsu városok, valamint a 174. § értelmében gyámhatósággal felruházott községek árvaszékei részéről, évnegyedenként következő kimutatások terjesztendők:

1. A gyámolt és gondnokoltak létszámának kimutatása az előbbi negyedben történt változások feltüntetésével.

2. Az árvaszék tevékenységének számszerinti kimutatása, mind a feldolgozás, mind a kiadmányozásra nézve, a netaláni hátralékok indokolásával. Ezen kimutatásban különös tekintet fordítandó a számadások beérkezésére és megvizsgálására.

3. Kimutatása az árvapénztár állásának, a kiadott kölcsönöknek, különösen pedig annak, hogy a pénztárba mennyi kamatnak kellett befolyjni s mennyi folyt be, továbbá hány egyén szabadult fel a gyámi hatóság alól, ezek közül gyámpénztárilag kezelt pénz hánynak lett kiutalványozva, hánynak tényleg kiadva, s hány volt vagyontalan?

4. Kimutatása annak, hogy hány és mily gyámhatósági közegektől nem érkezett be jelentés a gyámhatóság által kitűzött időre?

Ezen kimutatásokba az előbbi hátralékok is felveendőek.

214. § A közigazgatási bizottság e kimutatások eredményéhez képest részint saját hatáskörében intézkedik, részint orvoslás vagy intézkedés végett a törvényhatósághoz vagy a belügyministerhez fordul.

215. § A közigazgatási bizottság saját hatáskörében:

1. eljár az árvaszéki személyzet, - mint törvényhatósági és községi közegek - fegyelmi ügyeiben;

2. megvizsgálja az árvaszékek eljárása ellen felmerült panaszokat;

3. elintézi a területén létező községek, rendezett tanácsu városi és a törvényhatósági árvaszékek közt felmerült illetékességi kérdéseket. (202. §);

4. intézkedik a gyámhatóság és közegei közt, valamint az utóbbiak és a községi előljárók közt működésük közben felmerült s fegyelmi eljárást nem igénylő összeütközések iránt;

5. határoz az illetékességbe eső (212. §) felebbezések fölött.

216. § A felebbezések tárgyalására a közigazgatási bizottság kebeléből egy küldöttség alakítatik, mely áll a főispán elnöklete alatt, az árvaszéki elnökön és tiszti ügyészen kívül az alispán (elnökhelyettes), főjegyző és a közigazgatási bizottságnak a törvényhatósági bizottság által választott négy tagjából, kik közül kettőt egy póttaggal a közigazgatási bizottság

választ, kettőt pedig szintén egy póttaggal a főispán nevezi ki.

217. § Előadó az árvaszéki elnök, vagy az előadásra nézve általa helyettesített árvaszéki ülnök.

Az előadó és a tiszti ügyész döntő szavazattal nem birnak.

218. § A Érvényes határozat hozatalára az elnökön kívül négy szavazattal biró tag jelenléte szükséges.

VI. FEJEZET

Eljárás az örökösödési ügyekben

219. § Örökösödési ügyekben a községi előjáróság és a gyámhatóság a jelen törvényben meghatározott módon és az ebben megállapított korlátok között járnak el.

220. § Haláleset alkalmával a községi halottkém erről, a hullavizsgálat megtörténtével, a községnek jelentést tenni tartozván, e jelentést azon esetre, ha nézete szerint bármi okból a hagyaték

elidegeníthetésétől lehet tartani, „sürgős” szóval jelzi meg.

221. § E jelentés beérkezéssel a községi (kör) jegyző (városokban pedig az erre rendelt hivatalos közeg) köteles sürgős esetben, vagy ha ő más okból az eljárást sürgősnek tartja, azonnal

a halottas házhoz menni, s a hagyaték biztosítására nézve intézkedéseket tenni.

222. § Ha az elhunyt lakásán senki sincs, kire annak vagyona megnyugvással bízható lenne, jogában áll a 221. §-ban megnevezett közegeknek a különben veszélyben forgó ingó vagyont temetés előtt vagy közvetlen utána, két tanu jelenlétében jegyzékbe véve, megőrzés végett a község házához vitetni, vagy a körülményekhez képest pecsét és zár alá tenni.

223. § Nem sürgős esetben köteles a községi jegyző a halálesetet, a jelentés beérkezésétől számítandó 3 nap alatt két példányban felvenni.

224. § A haláleset felvételéhez tartozik azon körülmények kinyomozása, melyekből az örökség megnyiltának idejét, a hagyaték hozzávetőleges értékét, az örökösök neveit, életkorát, tartózkodási helyét, netaláni elmebeli fogyatkozását s az illetékes hagyatéki bíróságot és gyámhatóságot kitudni lehet.

225. § A haláleset felvételére szolgáló minta az ügyrendtartásban foglaltatik.

226. § A községi jegyző tartozik azon esetben, ha az örökhagyónak halála helyén sem hátrahagyott házastársa, sem önjogu gyermeke, sem más közeli rokona nincs, a kinek kezeinél s felügyelete alatt a hagyatéki javakat hagyni lehetne; vagy ha az örökösök között oly személyek vannak, kik jogaikra fel nem ügyelhetnek s ezek törvényes képviselőivel még nem birnak; addig is, míg a gyámhatóság, illetőleg hagyatéki bíróság intézkedhetik, a hagyatékot zár alá venni, lepecsételni és a községi közgyám felügyelete alá helyezni, az eltarthatatlan ingóságok értékesítéséről pedig a közgyámmal egyetértőleg gondoskodni.

Ha az örökhagyó végrendeletet hagyott hátra, az attól kinél létezik, átveendő és a haláleseti felvételhez csatolandó. Ha az, kinél a végrendelet letéve volt, ugyanezt át nem adja, ezen körülmény a haláleset felvételében megemlítendő.

Szöbéli végrendelet esetében a végrendeleti tanuk neve, polgári állása s tartózkodási helye a felvételi ivbe feljegyzendő.

227. § A községi jegyző a haláleset felvételét azon járásbíróságnak, melyhez a község tartozik, beküldi.

228. § Midőn kiskoru örökösök maradtak, a járásbiróság a végrendeletet haladéktalanul kihirdetni, annak hivatalból hitelesített másolatát az illető községnek megküldeni, s ha a végrendeletben gyám vagy gondnok, vagy végrendeleti végrehajtó van nevezve, ezeket erről értesíteni köteles.

A községi jegyző a végrendelet hiteles másolatát a halál-felvételnek a gyámhatóságot illető példányához csatolja s a nevezett gyám vagy gondnok vagy végrehajtó nevét, állását és tartózkodási helyét, a haláleset felvételéről szóló ivbe beigtatja, ha pedig nevezett gyám vagy gondnok nincsen, a netalán életbe lévő anyát megkérdezi, vajjon a vagyont kezelni kívánja-e? és válaszát a felvételi ivbe bejegyzi.

Ha szülők nem léteznek, kipuhatolja azokat, kik törvényszerint (42. §) a gyámság vagy gondnokágra hivatvák, a rokonokat pedig (esetleg a kiskoruakat) meghallgatja az iránt, hogy kit ajánlanak gyámul vagy gondnokul, az erre hivatottak közül vagy általában? esetleg kit ajánlanak gondnokul a méhmagzat vagy távollevő örökösök részére? ebbeli nyilatkozatukat, valamint a lelkész, közgyám és saját e részbeni ajánlatát, ugy azt, hogy a javaslatba behozottak a gyámságot vagy gondnokságot elvállalják-e? a felvételi ivbe feljegyzi, végre a kiskoru örökösök születési bizonyítványát az illető egyházi közeg útján megszerzi, a felvételi ivhez csatolja s az ekként kiegészített és a közelebbi rokonok jegyzékével ellátott halálesetrőli felvételt a gyámhatósághoz beterjeszti.

229. § Holttá nyilvánítás esetében a községi jegyző a halálesetfelvétel iránt, a bíróság vagy gyámhatóság rendelete alapján jár el.

230. § Az anyakönyvvezető egyházi közeg köteles a jegyző felszólítására a kiskoru örökösök születésére vonatkozó bizonyítványt hivatalból díjmentesen kiszolgáltatni.

231. § A gyámhatóság a halálesetrőli jelentés beérkezéssel annak netalán szükséges kijavítása, valamint más községben levő hagyatéki javak leltározása végett intézkedik és az atyai hatalom, illetőleg a gyámság vagy gondnokság kérdését tárgyalja.

E czélból kiskoru örökösök létében a gyám személye iránt a még meg nem hallgatott rokonokat kihallgattatja; fontosabb ügyekben, melyek ellátására a községi közgyám alkalmasnak nem mutatkozik, vagy ha a kijelölt gyám vagy gondnok iránti tárgyalás előre láthatólag több időt venne igénybe, ideiglenesen gyámot vagy gondnokot rendel ki.

232. § Ha nehézségek nem merülnek fel, a gyámhatóság tudomásul veszi az atyai hatalom gyakorlatának bejelentését, vagy a körülményekhez képest megerősíti, vagy kirendeli a gyámot vagy gondnokot s utasítja őt:

1. hogy a leltározásban, a mennyiben az még meg nem történt volna, részt vegyen;
2. hogy a kiskoruak gondozását és a leltár alapján a kiskoruak vagyonát vegye át, s mindkét tekintetben az elhalaszthatatlan intézkedéseket tegye meg.

233. § A hagyatéki leltározásának következő esetekben van helye:

1. ha az örökösök közt kiskoruak, vagy gondnokság alá tartozó személyek vagy méhmagzat van;
2. ha azok közül, kiket az örökség valószínűleg illetni fog, habár azok nagykoruak is, egyik vagy másik ismeretlen helyen távol van;
3. ha az örökösök ismeretlenek vagy örökös általában nem léteznek.

Ez esetekben a községi jegyző hivatalból, - különben a gyámhatóság vagy bíróság rendelete folytán tartozik a leltárt felvenni.

234. § A községi jegyző a 228. §-ban körülírt teendőinek végezte után, a leltározást és pedig, ha a kiskoruak szülőinek egyike életben van, legfeljebb 3 nap mulva, ha gyám vagy gondnok neveztetett, ennek közbenjöttével és tudósításától számítva 8 nap alatt, mely határidő azonban a kinevezett gyám vagy gondnok kívánságára 14 napra hosszabbítható, ily esetek nem létében pedig 8 nap alatt a községi közgyám közbenjöttével megkezdi.

235. § A leltár felvétele az örökösödési eljárást szabályozó törvények szerint történik.

236. § A leltár a 233. § 1., 2. pontjai esetében a gyámhatóságnak, a 3. pont esetében pedig a járásbiróságnak küldendő be.

A közgyámmal egyetértőleg megállapított halaszthatatlan kiadások fedezésére nem szükséges pénz, továbbá kötvények, értékpapírok, ékszerek és drágaságok, a leltárral együtt beküldendők.

237. § A telekkönyvi hatóság köteles a leltározó jegyzőnek szóbeli vagy írásbeli felszólítására az örökhagyó ingatlan birtokát, telekkönyvileg bejegyzett jogait s követeléseit tárgyzó telekkönyvi hiteles kiadványt sürgősen kiszolgáltatni, mely a leltárhoz csatolandó; a telekkönyv által előtüntetett hagyatéki terhek a leltárba felveendőek.

238. § A leltározásnál a rokonok is jelen lehetnek, s megjegyzéseik a leltárhoz csatolandók vagy abba röviden beirandók.

239. § A leltár a leltározó, a tanúk és az érdeklettek által aláírandó.

240. § A községi jegyző részére leltározásért szabályrendelettel a törvényhatóság szab meg mérsékelt díjakat.

241. § községi jegyző által felvett leltár, a közjegyző vagy bírósági közeg által felvett leltárakéhoz hasonló joghatálylyal bír.

242. § A leltározás, ha a szülők, az örökösök vagy a rokonok kívánják, vagy ha a gyámhatóság elrendeli, közjegyző vagy valamely gyámhatósági közeg által is teljesíthető.

243. § A gyámhatóság a leltár beérkezével azon esetre, ha az örökösödésre hivatottak vagy azok egy része atyai hatalom, gyámság vagy gondnokság alatt áll; - az örökösödési eljárás megindítása céljából tárgyalást rendel.

244. § A tárgyalás a helyszínére tűzendő ki, s annak vezetésére, ha a helyszíne a gyámhatóság székhelye, az árvaszék egy tagja; különben pedig a szolgabíró, és ha a gyámhatóság az örökösök kérelme folytán vagy különben szükségesnek tartja, mellé az ügyész is kirendelendő.

245. § Az örökösök kívánatára, vagy ha a gyámhatóság célszerűnek látja, a tárgyalás vezetésével a királyi közjegyző is megbízható.

246. § Oly esetekben, midőn csupán leszármazó kiskorú vagy nagykorú, de gyámhatóság alatti törvényes örökösök vagy ilyenek és nagykorú törvényes örökösök és csekély vagy csak annyi vagyon maradt, melynek jövedelme nem több, mint a mennyi a kiskorúak eltartására okvetlen szükséges, - a tárgyalás vezetésével a községi előljárással bizható meg.

247. § Az örökösödési tárgyaláshoz annak vezetője által minden érdekelt megidézendő.

248. § Ha a rokonok közül valamelyik meg nem idéztetett volna, ez az illetőt törvényes jogának gyakorlatától nem fosztja meg, a tárgyalás folyamát azonban nem akadályozhatja.

249. § A tárgyalás mindenkor szóbeli.

250. § A tárgyalás alkalmával:

1. A rokonok megválasztják maguk közül azokat, kik a kiskorúak ügyében jelen törvény szerint meghallgatandók. (143. §)

2. A megválasztott rokonok és az összes érdekelt örökösök közbenjöttével véglegesen megállapítatják s aláírják a leltár.

3. Tárgyalatják az örökösödési jogcím és az örökség elfogadásának kérdése s esetleg beszereztetnek azon okmányok, a melyek alapján az örökösödési jog igazolandó.

Azon esetekben, midőn csupán az örökhagyó leszármazói, felmenői, testvérei, vagy ezek leszármazói és házastársa örökösödnek s örökjoguk iránt kétség nem forog fenn, a családi összeköttetés igazolására a haláleset felvétel elegendő bizonyítékul tekintendő; más esetekben a családi összeköttetés anyakönyvi kivonatokkal, vagy más teljes hitelű okiratokkal bizonyítandó.

Oly esetekben pedig, midőn az ingatlan nincs az örökhagyó nevére telekkönyvezve, megszeresztetik az okirat, illetőleg az érdekelt megidézésével jegyzőkönyvbe vétetik azon nyilatkozat, melynek alapján az átírás eszközölhető.

4. Ha a tárgyalás alkalmával kitünnék, hogy a kiskorúak érdeke, szülőinek, a gyám vagy gondnoknak, vagy más kiskorú testvérnek érdekével összeütközik, - az esethez képest és azon eset tartamára a tárgyalás vezetője a gyámhatóság utólagos jóváhagyás mellett akár a közgyám, akár más alkalmas községi lakos személyében ügygondnokot rendel, ha pedig a kiskorúak érdeke egymással jó összeütközésbe, mindegyik érdek részére külön ügygondnok rendelendő.

5. Megállapíttatik a kiskorúak neveltetése és kiképeztetésének módja és költségei, továbbá a vagyonkezelés módja; a gyámság vagy gondnokság alatti egyéneket illetőleg megállapíttatik továbbá az ingatlanok és ingóságoknak eladhatása és eladási módja, a kötvények és értékpapírok iránti intézkedés, nemkülönb a terhek mikénti lerovása és azon összeg, mely a fennebbiek céljából, a gyám vagy gondnok kezén hagyandó lesz, illetőleg azon összeg, melyet a szülőnek biztosítania kell.

251. § Ha a tárgyalás alkalmával az örökösödési jog vitássá nem vált, e jognak igazolása a tárgyalási jegyzőkönyvbe felvétel, s megállapodás történik arra nézve, vajon az örökösök vagyonszövetségben maradjanak-e, vagy köztük osztály történjék?

Ha a kiskorú örökösök érdeke egymásba ütközik vagy az örökösök közt önjoguk is vannak, köztük és a gyámhatóság alá tartozók közt az osztályos egyezség megkísérlendő; ha létre jön, az jegyzőkönyvbe vétetik, s az egyezségről külön okirat állíttatik ki. A tárgyalás vezetője köteles mind az örökösödési jogra, mind az osztályra nézve az egyezséget, még pedig ha az eredményhez remény mutatkozik, ismételve megkísérteni.

Ha az önjogu örökösökkel sem az örökösödési jog sem az osztály iránt egyezség létre nem jött, ez szinte jegyzőkönyvbe veendő.

252. § Végrendelet esetében a netaláni hagyományosok értesítése, s ha valamely örökösnek ebbeli joga feltételtől van függővé téve: a feltétel teljesítése is igazolandó.

Ingatlanok osztály alá vétele esetében, a mennyiben egyes hagyatéki ingatlanok szétdarabolása szükséges, az eldarabolási vázlat a telekkönyvi törvények rendelete szerint kiállítandó, s az iratokhoz csatolandó.

253. § Az ekként felszerelt és a jelenlevők által aláírt jegyzőkönyv, a tárgyalás vezetője által a gyámhatósághoz beterjesztetik.

254. § A gyámhatóság nehézségek nem létében, vagy a kipótolandók kipótolása után a jegyzőkönyvi megállapodásokat jóváhagyja s annak hiteles másolatát az atyának vagy gyámnak, illetőleg gondnoknak végrehajtás és mihez tartás végett kiadja.

Ha az örökségi jog vitássá nem vált, a jegyzőkönyv és az összes iratok csak azon esetben teendők át a hagyatéki bírósághoz, ha az örökség tárgyát ingatlanok vagy telekkönyvileg bejegyzett jogok is képezik.

Azon esetben, midőn az ingatlan vagy telekkönyvi jog az örökhagyó nevében áll, vagy ha nem áll is, de a hagyatéki tárgyalás folytán annak az örökhagyóra történt átháramlása, telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirattal, vagy jegyzőkönyvi nyilatkozattal (250. § 6. bekezdése) igazoltatott: a hagyatéki bíróság minden vizsgálat mellőzésével, az ingatlanok vagy telekkönyvi jogok az örökös vagy hagyományos nevére leendő átíratását megrendelni, s e végből az illetékes telekkönyvi hatóságot - esetleg a fenn megjelölt okirat vagy jegyzőkönyvi nyilatkozat áttétele mellett - hivatalból megkeresni köteles.

Ha pedig az örökhagyó nevére való átírással alkalmas ily okmányok nem tettek át, a bíróság csupán azt állapítja meg, hogy az örökhagyó nevére még át nem írt ingatlan, mint örökség vagy hagyomány kire szállott; és ezen örökös vagy hagyományos az ilyen ingatlanok telekkönyvi átíratását a fennálló törvények értelmében - szükség esetében - a telekkönyvi tulajdonos ellen megindítandó per útján van jogositva eszközöltetni.

Midőn az ilyen még az örökhagyó nevére át nem írt ingatlan valamely kiskorúnak vagy gondnokság alatt állónak osztályrészébe jut, az átíratás eszközöltetésére a gyámhatóság a kiskorúnak vagy gondnokság alattinak törvényes képviselőjét s a mennyiben szükségesnek mutatkozik, a törvényhatósági (árvaszéki) ügyészt köteles utasítani.

Ha a hagyaték csak ingókból áll, a tárgyalási jegyzőkönyv hiteles másolatát a leltár s esetleg a végrendelet hiteles másolatával felszerelt hagyatéki kimutatás kíséretében a gyámhatóság az illető adó (illetékszabási) hivatalnak az illeték kiszabása végett megküldi; midőn pedig a hagyatékhöz ingatlanok is tartoznak, az említett iratok áttételét az illető bíróság eszközli.

255. § Ha a tárgyalás alkalmával az örökjog vitássá vált, vagy az örökösök az osztályra nézve nem egyeztek meg: az összes iratok további intézkedés végett a hagyatéki bírósághoz haladéktalanul átteendőek.

A hagyatéki vagyon ezen esetben a hagyatéki bíróság további intézkedéseig, esetleg zárlat elrendeléseig, annak birtokában és kezelése alatt marad, a ki a gyámhatósági eljárás folyama alatt a vagyont birta és kezelte.

Ez azonban a hagyatéki bíróságnak a kezelésről számot adni tartozik.

256. § Ha a gyámhatóság alatt álló egyénekre hagyomány háramlott, a gyámhatóság a hagyaték leltározását csak oly esetben rendeli el, ha ezt a hagyomány biztosítására nézve szükségesnek tartja.

Oly esetben, midőn örökösök is vannak, ha az örökösök a hagyományt a gyámhatóság által elfogadható módon biztosítják, követelhetik, hogy a gyámhatósági beavatkozás abban hagyassék.

A gyámhatóság egyébiránt a hatósága alatt álló egyénekre háramlott hagyomány kezelése iránt, a fentebbi szabályok határai között jár el.

257. § Távollevő önjogu örökösök örökségének kezelésére a gyámhatóság gondnokot rendel, ki a kezelési módozatnak gyámhatósági jóváhagyása és számadása mellett azt mindaddig kezeli, míg a felett a bíróság az 1868:LIV. törvénycikk 576. §-a értelmében intézkedik; h azonban a távollevő gyámhatóság alá tartozik, vagy ilyenek örökös társa, a fenérintett szakaszban előirt hirdetményi és örökösödési eljárás a gyámhatóságot illeti.

VII. FEJEZET

Gyámügyi eljárás, nagykoruak gondnoksági eseteiben

258. § Az árvaszék elmebetegek részére addig is, míg gondnokság alá helyezésük biróilag kimondatnék, s a rokonok meghallgatásával a gyámhatóság által gondnok rendeltetnék, szükség esetében ideiglenes gondnokot rendel.

259. § Az ideiglenes gondnok hatásköre csupán a gondnokolt személyi ügyeire s vagyonaára való felügyeletre terjed ki.

Addig, míg ily ideiglenes gondnok rendeltetnék, a vagyon körüli felügyelet a fennérintett vagy más gondnoksági esetekben is a községi közgyámot illeti.

260. § A gondnokrendeléssel egyidejűleg az árvaszék a fentebbi, valamint a nagykoruak egyéb gondnoksági eseteiben intézkedik, hogy a leltár a községi jegyző, valamely gyámhatósági közeg vagy kir. közjegyző által a gondnok közbenjöttével felvétessék.

261. § A leltár beérkeztével az árvaszék tárgyalást tűz ki (243., 244., 245., 246. §) a gondnokolt személyi és vagyoni ügyeinek rendezése céljából és a jegyzőkönyv alapján határoz a körülmények és jelen törvény szabályai szerint.

262. § A gondnok számadására nézve az I. rész V. fejezetének határozatai az irányadók.

VIII. FEJEZET

Általános szabályok a gyámhatósági eljárásra nézve

263. § A gyámoltak és gondnokoltak szellemi és anyagi érdekeinek megóvása és előmozdítása a gyámhatóságnak legfőbb feladata.

264. § Kötelessége különösen felügyelni, hogy a kiskorúak szorgalmas tanulásra és kitartó munkásságra szoktassanak, szükség esetében kényszeritessenek.

Minden kiskorú kiképzése (nagy vagyonnal biróké is) oly irányban vezetendő, hogy esetleges vagyontalanság esetében keresetképeség álljon rendelkezésére.

Különösen a községek feladata vagyontalan árvákat viszonyaik és hajlamuknak megfelelő életpályán szakismeretek elsajátításában községi költségen gyámolítani, melyért a kiskorú a község részére viszonyszolgálat teljesítésére szerződésileg lekötött.

Ily viszonyszolgálat értékének arányban kell lenni a gyámoltra fordított költségekkel; az erre vonatkozó szerződés csak bizonyos meghatározott időre szólhat s mindenkor az árvaszék jóváhagyása alá bocsátandó.

265. § A vagyon állagának csonkítása (26. §) csak a kiskorú érdekében engedhető meg.

Változtatások a vagyon állagában, ha a gyámolt vagy gondnokoltra nézve előnyvel járnak, nem gátolandók.

Nagykorú gondnokoltak vagyona állagának és kezelésének megváltoztatása, főleg, ha a gondnokság megszűnésére még annak életében kilátás van, sürgős szükség nélkül mellőzendő.

266. § Kiskorúak részére vagyonszerzés készpénzzel kifizethetés esetén kívül csak azon esetben engedélyezhető, ha e szerzés folytán előállott adósság törlesztésére s a kamatok fizetésére minden kétséget kizáró fedezet mutattatik ki.

267. § Szükségből vagy célszerűségből eladandó ingatlan birtok a leltári becsün alól csak akkor idegeníthető el, ha az megtartás esetében az elértéktelenülés veszélyének volna kitéve, vagy ha azért netalán bekövetkező birói végrehajtás alkalmával még csekélyebb ár lenne várható.

A vevő tulajdonjogának telekkönyvi bekebelezése rendszerint csak a vételár teljes befizetése után engedélyezendő.

Kedvezőbb vételár elérésének indokából megengedhető, hogy a vételár egyharmada bizonyos ideig a megvett birtokon első helyeni bekebelezés és kamatozás mellett maradjon.

E határidő akként szabandó meg, hogy a gyámolt vagy gondnokolt életkor szerint bekövetkező önjogosultsága esetén túl ne terjedjen.

268. § Telekkönyvi bejegyzésekkel terhelt ingatlan birtoknak bíróságon kívüli önkéntes árverését csak akkor engedheti meg a gyámhatóság, ha biztos kilátás van arra, hogy a befolyandó vételárból a terhek törleszthetők lesznek.

A megkísérlett árverezés eredménye csak e feltétel teljesültével hagyható jóvá.

269. § Telekkönyvi átiratással kapcsolatos eladásoknál, történiék az szabad kézből vagy önkéntes árverés folytán, a gyám vagy gondnok és a vevő közt adásvételi szerződés kötendő, s a gyámhatósági jóváhagyás e szerződésre vezetendő.

270. § A vagyonkezelés meghatározásánál, - ott, hol a törvény tüzetesen nem intézkedik, - nem általános szabályok vagy szokások, hanem a fenforgó körülmények és célszerűség, továbbá a gyám vagy gondnok tulajdonságai és a kiskorúak e részbeni viszonya nagykorúságuk esetére tartandó szem előtt.

Földbirtoknál oly gazdálkodási rendszer, mely a távolabb időbeni jövedelmezőségre nézve aggályt kelthetne, csak szakértők helyeslő véleménye alapján engedhető meg.

Épületek és felszerelések jó karban tartása tekintetében a gyámgondnokok különösen ellenőrizendők.

Okszerű gazdálkodás és jövedelmezésre szolgáló felszerelések és beruházások lehetőleg előmozdítandók.

271. § Gyári, kereskedési vagy iparüzlet fentartható:

1. ha a gyámolt vagy gondnokolt maga is ugyanazon kereseti pályát követi;
 2. ha az a gyámolt vagy gondnokoltnak és családjának fő jövedelmi forrása;
 3. ha az üzlet egészben szállván a gyámolt vagy gondnokoltra, a befektetett tőke megfelelő jövedelmezősége alaposan remélhető s ha ily üzlet ellenőrizhető;
 4. ha annak fentartását szakértők helyeslő véleménye indokolná.
- Ily esetek nem létben az üzlet lehetőleg előnyösen értékesítendő.

Vagyonközösség esetében az üzletnek a gyámoltat vagy gondnokoltat illető része kellőleg biztosítandó.

Az ily üzletekre vonatkozó számadásokat, melyekhez mérleg csatolandó, az árvaszék szakértők által is megvizsgáltatja.

272. § A leltározás alkalmával talált vagy időközben a kiskorúak tulajdonába jutott értékpapírok és magánkötvények iránt, arra nézve, hogy azok értékesíttessenek, felmondassanak vagy megtartassanak-e? az árvaszék, a gyám, gondnok és a szülők, nagyszülők, esetleg rokonok meghallgatásával, és a körülmények szerint a gyámolt vagy gondnokolt előnyének figyelembe vétele mellett a tárgyalási jegyzőkönyv (253. §) beérkezéssel, egyénként pedig a gyám vagy gondnok javaslata folytán esetről esetre határoz.

A magán-kötvények csak oly esetben tarthatók meg, ha törvényszerűleg biztosítvák; különben behajtandók.

273. § A leltárak felülvizsgálatánál az árvaszék köteles arra ügyelni, hogy abba minden ingó és ingatlan vagyon és vagyonbeli érték felvétessék, a terhek pedig ne csak felsorolva, hanem a mennyire lehet, igazolva is legyenek.

274. § Ha az örökség vagy hagyománynál önjogu személyek érdekelvők, és az árvaszék a tárgyalás alkalmával létrejött osztályegyezséget bizonyos fentartások vagy feltételek kikötésével szándékozik jóváhagyni, ezek iránt előbb az önjoguak meghallgatandók, s azoknak a fentartás vagy feltételhez való hozzájárulása a jóváhagyási záradékban kitüntetendő; különben a gyámhatóság jóváhagyása oly esetekben, midőn valamely jogügylet megkötésénél önjoguak és gyámhatóság alattiak együttesen érdekelvők, csak a gyámhatóság alattiak képviselőinek cselekvényeire szorítkozhatik.

275. § A gyámgondnoki számadások a számvevőnek átvizsgálás végett, és ha a számadásra nézve általában vagy némely tételeire nézve jogi kérdések merülnének fel, az ügyésznek is véleményezés végett kiadandók.

Ha a számvevő vagy ügyész észrevételeket terjesztenek elő, azok a számadóval közlendők, s nyilatkozatának beérkezéssel, vagy ha a kitűzött határidőben nem nyilatkozott, az ügyiratok a számvevőnek és ügyésznek végső javaslataik előterjesztése végett kiadandók.

E közben a rokonok, ha szükséges, újból meghalgathatók.

A számadások vizsgálata alkalmával a gyámoltak vagy gondnokoltak személyes ügyeire vonatkozó jelentések is tárgyalás és bíráló alá veendő, és a szükségesnek mutató intézkedések megteendő.

276. § A gyámhatóság, a szülők és nagyszülők, illetőleg rokonok nyilatkozatait és észrevételeit általában csak akkor hagyhatja figyelmen kívül, ha azok alapos okoknál fogva a kiskorúak érdekére előnyösöknek nem tekinthetők.

277. § A gyámhatóság szóbeli kérelmet is elfogad. Ennek jegyzőkönyvi felvétele iránt az elnök intézkedik.

Ha írásbeli beadványnál a fél azonossága iránt kétely merül fel, az annak teljes hitelt érdemlő alakbani kiállítására utasítandó.

278. § A gyámhatóság előforduló ügyekben a tényállás valóságának felderítésére nézve hivatalból tartozik intézkedni s a feleket jogaik és kötelelességeikre figyelmeztetni.

279. § A gyámhatóság bármely ügy tárgyalásához a feleket személyes megjelenésre idézheti; ha a fél személyes vagy meghatalmazottja által meg nem jelenik, ellene, ha az elmaradás nem igazoltatik, pénzbírság alkalmazásának van helye.

Fontos esetekben a gyámhatóság személyes megjelenésre kötelezheti a felet, s ezt pénzbírság s elkerülhetlen szükség esetében kényszer útján is foganatosíthatja.

280. § A tárgyalást a gyámhatóság által kirendelt közeg vezeti. A felek nyilatkozataik pontos feljegyzését követelhetik, köteles viszont az ellenfél azon állításaira nézve, melyeket a tárgyalás vezetője felderíteni kíván, nyilatkozni.

281. § A gyámhatóságok a felek irányábani fegyelmi hatalmat, rendreutasítás és bírságolás által gyakorolják.

282. § A gyámhatóság a gyámoltak és gondnokoltak személyi és vagyoni viszonyairól gyámjaik és gondnokaikról, a nagykorúság bekövetkeztének idejéről nyilvántartás vezet, azt vezet továbbá mindazon ügyről, melyben a gyámhatóság részére vagy részéről valamint teljesíteni kell.

283. § A gyámhatóság meghatározza azon közegeket, melyek egyes ügyekben nyilvántartást vezetni s a határidő lejártával az erre vonatkozó ügyiratokat az elnöknek bemutatni kötelesek, az elnök pedig tartozik a teendők teljesítésére felügyelni, - e részbeni mulasztásért az illetők nemcsak mint kötelességsértők feleletre vonandók, hanem esetleg kártérítésben is elmaraszthatók.

284. § Ha a gyámhatóság gyakorlata valamely gyámolt vagy gondnokolt irányában megszűnt, a gyámhatóság tartozik az ebből folyó intézkedéseket kérelem bevétele nélkül hivatalból megtenni.

IX. FEJEZET

A gyámhatósági pénzkezelésről

285. § A gyámoltak és gondnokoltak pénzei és pénzértékei rendszerint az árvaszékek pénztáraiban kezeltetnek, illetőleg őriztetnek.

Az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottságának felterjesztésére azonban a belügyminister kivételesen megengedheti, hogy oly községek, melyek igazolják, hogy a rendszeres számadás vitelére kellő szellemi erőről gondoskodni, az árvapénzek megkárosítása ellen anyagi biztosítékot nyújtani és egyszersmind a nagykoru árvák pénzeinek a nagykorúság bekövetkezésekor való kifizetése iránt kellően intézkedni képesek, a községbeli árvák pénzeit a törvényhatósági árvaszék felügyelete alatt maguk kezelhessék.

286. § Egyes gyámoltak és gondnokoltak pénzei és pénzértékei csak a felettük gyakorlott gyámhatóság tartama alatt kezelhetők a pénztárak által.

Ha a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat az illetőnek kézbesíthető nem volna, vagy a kézbesítéstől számítandó fél év alatt a pénzt vagy pénzértéket fel nem venné, ha annak tulajdonjoga vitássá válnék, vagy ha a jogutódok nagykoruak, tartozik az árvaszék azt bírói kézbe letenni, nagy és kiskorú jogutódoknál pedig azon esetben, ha az örökségi tárgyalás alkalmával köztük egyesség nem jött létre.

287. § A pénz és pénzértékkezelési rendszer részletes módozatait, valamint a gyümölcsöztetés körüli eljárást az alább következő határozatok körén belül a törvényhatósági bizottság, a rendezett tanácsú városok, valamint a 174. és 285. §-ok szerint a pénzt és pénzértéket kezelő községek képviselőtestületei szabályrendeletileg állapítják meg. A törvényhatóságok e nemű szabályrendeletei közvetlenül, a rendezett tanácsú városok és községek szabályrendeletei pedig az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottságának véleményes jelentésével terjesztendők a belügyminister elé jóváhagyás végett.

288. § Az összesített pénzkezelési rendszernek kölcsön csak törlesztés feltétele mellett adható. A törlesztési határidő 32 éven túl nem terjedhet.

Ezen határidőn belül a törlesztési évek számát az egyes törvényhatóságok az előző § értelmében készítenő szabályrendeletben állapítják meg.

289. § Kölcsön földbirtokra és házakra a becsérték egy harmad részeig adható.

Ez utóbbiaknak a kölcsön tartama alatt biztosítva kell lenniök.

A kölcsönadás feltételeinek részleteit a törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok és a 174. és 285. § szerinti községek a 287. §-ban érintett szabályrendeletben állapítják meg.

A jelzálogul szolgáló birtokon netalán létező terhek a becsértékből háromszoros összeggel leszámítandók. A kölcsön csak a telekkönyvi bekebelezés megtörténtével utalványozható.

290. § A kamatok az adósok által félévi előleges részletekben január 1-jén és július 1-jén fizetendők, a gyámoltak és gondnokoltak képviselőinek pedig a gyámpénztár által szintén félévenként, február 1-jén és augusztus 1-jén szolgáltatandók ki.

A határidőt elmulasztó adós késedelmi kamatot tartozik fizetni.

Azon összeget, melyen túl egyeseknek kölcsön nem adható, valamint a kamatlábat a törvényhatóság bizottsága, illetőleg a rendezett tanácsu város képviselő testülete és a 174. és 285. §-okban említett községek állapítják meg.

291. § A gyámpénztár pénzkészlete jóhitelű pénzintézeteknél is elhelyezhető. Ezeket a törvényhatóság, illetőleg képviselő testület jelöli ki, névszerinti szavazattal, és a netalán bekövetkező károsodásért első sorban azok felelősek, s tartoznak kárpótlással, kiknek szavazatával az erre vonatkozó határozat hozatott, a 299. §-ban említettek felelőssége azonban ez által érintetlen marad.

292. § A nagykoruvá vált gyámolt tőkéje és pénzürtékei a nagykorúság életkor szerinti bekövetkeztével azonnal, a gyámság vagy gondnokság más okból való megszűntével pedig három hó alatt az illetőnek átadandók.

293. § A gyámpénztár a gyámolt vagy gondnokoltnál a befolyt kamat jövedelméből évenként 10%-ot levonhat, a pénzürték őrzéseért pedig a törvényhatóság, illetőleg a képviselő testület által megállapítandó mérsékelt díjakat szedhet; az ekként befolyt összegekből tartalékalap alakítandó.

294. § Összesített pénzkezelés alá nem jutnak azon kötvények és értékpapírok, melyek a 272. § értelmében természetben megtarthatók.

295. § Egyénenkénti rendszernél, az egyes gyámoltak vagy gondnokoltak pénzei elkülönítve; vagy

1) jóhitelű pénzintézetekbe adandók a 291. §-ban említett felelősség mellett; vagy

2) magyar állampapírok, és az állam által kamataikra nézve biztosított értékpapírokba, melyek az állam által óvadékképeseknek elismertettek, vagy a magyar földhitelintézet zálogleveleibe fektetendők, vagy

3) ingatlan vagyona a becsértéknek a 289. §-ban érintett mértékig, azonban csak első helyeni telekkönyvi bekebelezés mellett, esetleg a gyámgondnok javaslatára kölcsön adhatók, vagy

4) a mennyiben egyelőre egyik sem volna eszközölhető, kamatozó letétként a kir. adóhivatalba szállítandók.

A gyámság vagy gondnokság megszűntével a 2. és 3. pont alatti kötvények természetben adandók át az illetőknek.

296. § A magánkötvények a gyámolt vagy gondnokolt nevére állítandók ki, a kamatok behajtásáról - szükség esetén per útján - a gyám, illetőleg gondnok gondoskodik.

Az értékpapírok szelvényei értékesítés végett a szülőnek vagy gyám, vagy gondnoknak átadatnak, ha azonban azok a gyámpénztárnál tőkésítettnek, a beváltásról a gyámpénztár gondoskodik.

A kötvények őrzéseért a gyámpénztár mérsékelt díjat (293. §) számíthat fel.

297. § A városi törvényhatóságok maguk állapítják meg, vajjon a gyámpénztári kölcsönök kiadása iránti intézkedés az árvaszékre vagy pedig a városi tanácsra ruháztassék-e? Utóbbi esetben a felelősség a tanács tagjait is illeti.

298. § A tartalékalap és kamatai iránt a törvényhatóságok bizottsága, illetőleg a rendezett tanácsu városok képviselő testülete a belügyminister jóváhagyásával rendelkezik.

299. § A kölcsönadott pénzekért felelősek: az árvaszék, illetőleg városi tanács tagjai szavazataik szerint, ha a törvényes feltételek szem előtt nem tartották s első sorban fizetik a kártalanítást, másod sorban a tartalékalap, harmad sorban a törvényhatóság.

A 285. § értelmében rendszeresített községi kezelésnél a kölcsönző pénzekért: első sorban a közgyám, másod sorban a községi előljárók és illetve a képviselőtestület harmad sorban a község felelős.

Ez utóbbiak azonban tartoznak a felszabadult gyámoltat vagy gondnokoltat kielégíteni, illetőleg a kijáró összeget a kártalanításra első vonalban kötelezettek elleni viszkereseti jog fentartásával előlegezni és pedig összesített rendszernél minden esetben, egyénenkénti rendszernél pedig, ha a vagyon pénzügyintézetbe helyeztetett el és ha a magán-kötvények mellett elhelyezett tőkékre nézve az árvaszék a kölcsönadásnál törvényszerű feltételeket szem előtt nem tartotta volna.

300. § A gyámpénztári számadások felett számvevői előleges vizsgálat alapján rendezett tanácsu városokban a községi képviselő testület, törvényhatóságokban a törvényhatósági bizottság határoz.

A számadás alapján készített évi mérleg a belügyministerhez felterjesztendő.

X. FEJEZET

Átmeneti intézkedések

301. § A árvaszékek részére jelenleg fennálló szabályrendeletek azon része, mely jelen törvénnyel nem ellenkezik, egyelőre érvényben marad.

A törvényhatóságok és rendezett tanácsu városok azonban kötelesek az ily szabályrendeleti határozatokat egybeállítani, és jelen törvény életbeléptétől számított fél év alatt jóváhagyás végett a belügyministerhez felterjeszteni.

302. § A törvényhatóságok és rendezett tanácsu városok jelen törvény életbelépte után intézkednek a IX. fejezet értelmében szükséges szabályrendeletek megalkotása s az iránt, hogy a régi pénzkezelési rendszer miként olvadjon össze az új rendszerrel, s kötelesek azokat - és pedig a rendezett tanácsu városok a törvényhatóság útján - egy év alatt a belügyministerhez jóváhagyás végett felterjeszteni.

303. § Jelen törvény életbeléptetése alkalmával:

a folyamatban levő ügyek, valamint az eddig benyújtott vagy benyújtani kellett számadások, a biztosítás és végrehajtás kivételével, az előbb érvényben volt törvények és szabályrendeletek szerint döntendőek el: a bíróság előtt folyamatban levő hagyatéki ügyek pedig a bíróság által látandók el.

A gyámhatóságok által jelen törvény életbelépte előtt hozott határozatok elleni felfolyamodványokra a felebbezési fokozat tekintetében jelen törvény alkalmazandó; az előbbi felsőbb gyámhatóságnak már felterjesztett felfolyamodványok azonban ez utóbbi által nyernek elintéztést.

304. § Jelen törvénynek a gyámi és gondnoki jutalomra és gyámpénztári levonásokra (293. §) vonatkozó intézkedései, a mennyiben a gyámság vagy gondnokság jelen törvény életbeléptetése előtt vette kezdetét, az életbeléptetés határidejére következő év elejétől alkalmazandók.

305. § Az igazságügyminister felhatalmaztatik, hogy a gondnokság alá helyezés, a kiskoruság meghosszabítása és az atyai hatalom megszüntetése kérdésében a bírósági eljárást, addig, míg ez iránt törvény intézkedik, rendeleti uton szabályozza.

306. § Jelen törvény végrehajtásával s az e végre szükséges utasítások és intézkedések kibocsátásával, valamint az életbeléptetés idejének meghatározásával a belügyminister bizatik meg.

TARTALOMJEGYZÉK

1877. évi XX. törvénycikk	1
a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről	1
I. RÉSZ	1
A gyámság és gondnokságról	1
I. FEJEZET	1
Általános határozatok	1
II. FEJEZET	3
Az atyai hatalomról	3
III. FEJEZET	5
A gyámság és gondnokságról	5
IV. FEJEZET	10
A gyámi és gondnoki tisztről és az ezzel egybekötött felelősségről	10
V. FEJEZET	12
A gyámok és gondnokok jogai és kötelességei	12
1. A gyámoltak és gondnokoltak képviselésére nézve	12
2. A kiskorúak nevelése és képzésére nézve	12
3. Vagyonkezelésre nézve	13
4. Vagyontalan gyámolt és gondnokoltakra nézve	14
5. A gyámhatósági jóváhagyás eseteire nézve	14
6. A számadásra nézve	15
7. A gyámok és gondnokok jogai és kötelességei egyéb tekintetben	17
VI. FEJEZET	17
A rokonokról	17
VII. FEJEZET	18
A családtanácsról	18
II. RÉSZ	19
A gyámhatóságokról	19
I. FEJEZET	20
A község teendői gyámügyekben	20
II. FEJEZET	21
Az árvaszékek szervezete	21
III. FEJEZET	23
A gyámhatóságok illetékességéről	23
IV. FEJEZET	23
A felebbezésről és felebbviteli fokozatokról	23
V. FEJEZET	24
A törvényhatósági közigazgatási bizottságok hatásköre gyámügyekben	24
VI. FEJEZET	25
Eljárás az örökösödési ügyekben	25

VII. FEJEZET	29
Gyámügyi eljárás, nagykoruak gondnoksági eseteiben	29
VIII. FEJEZET	29
Általános szabályok a gyámhatósági eljárásra nézve	29
IX. FEJEZET	32
A gyámhatósági pénzkezelésről	32
X. FEJEZET	34
Átmeneti intézkedések	34